

Savišvieta

2010 metų

*LIETUVOS
SUAUGUSIŲJŲ
ŠVIETIMO
ASOCIACIJOS
PERIODINIS
LEIDINYS*

Nr.1

Vilnius 2010

Leidinių parengė
 Dalia Cymbaliuk,
 Vilija Lukošūnienė
 Arūnas Bėkšta

Leidiny s parengtas 2010 metų kovo mėn.

Turiny s

Turiny s	2
Įžanginy s žodis	3
Autoriai	4
Aktualijos.....	5
Vincentas Dienys. Šeštoji Tarptautinė suaugusiųjų švietimo konferencija (CONFINTEA VI)	5
Suaugusiųjų švietimo savaitė “Septynios kūrybiškumo dienos – švietimui, kultūrai, verslui”	12
Arūnas Bėkšta. Iššūkiai suaugusiųjų švietimui.....	13
Dalia Cymbaliuk. Vilija Lukošūnienė. Saugusiųjų švietimo savaitė – galimybė mokytis kartu	19
Roma Koncevičienė. Suaugusiųjų švietimo savaitė Marijampolės regione	26
Dalia Stunžėnienė. Suaugusiųjų švietimo savaitė Utenos kolegijoje.....	27
Kūrybiškumo puoselėjimo konkurso projektai.....	29
Sandra Vilimienė. Kiemas – mano kūrybinė erdvė	29
Indrė Macijauskienė. Laikrodžių muziejaus išvažiuojamoji edukacija	31
Roma Žvinienė. Kurti gali kiekvienas	33
Konkursui pateiktų projektų sąrašas	35
Metų andragogas 2009.....	36
Mokomės, skaitome, patiriame ir dalijamės	37
Politikos formavimo patariamosios institucijos.....	37

Įžanginis žodis

Džiaugiamės galėdami Lietuvos andragogams vėl suteikti galimybę skaityti *Savišvietą*.

Suprantame, kad ilgus metus leista “popierinė” *Savišvietą* buvo labiau įprasta, daug mielesnė, o gal ir naudoti ją buvo paprasčiau... Imi iš lentynos ir skaitai...

Tikimės, kad ir virtualus leidinys ras kelią pas tuos, kurie domisi suaugusiųjų švietimu.

Būsime laimingi, jeigu ši iniciatyva suburs į būrį norinčius pasidalinti praktine patirtimi, perskaitytos andragoginės knygos mintimis, maloniais andragoginiais atradimais, kūrybišku dalyvavimu projektuose...

Laukiame Jūsų laiškų el.pašto adresu Issa@takas.lt

Linkime malonaus skaitymo!

Autoriai

Arūnas Bėkšta. Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacijos prezidentas.

Dalia Cymbaliuk. LSŠA atsakingoji sekretorė.

Dalia Stunžėnienė. Utenos kolegijos specialistė suaugusiųjų švietimui.

Indrė Macijauskienė. Klaipėdos Laikrodžių muziejaus muziejininkė.

Roma Koncevičienė. Suaugusiųjų švietimo savaitės koordinatore Marijampolės regione.

Roma Žvinienė. Molėtų švietimo centro direktorė

Vilija Lukošūnienė. LSŠA valdybos narė, Savaitės projekto vadovė

Vincentas Dienys. Profesinio mokymo metodikos centro direktoriaus pavaduotojas, LSŠA valdybos narys.

Sandra Vilimienė. Nendrės g. 12-20 namų kiemo bendrija.

Aktualijos

Vincentas Dienys. Šeštoji Tarptautinė suaugusiųjų švietimo konferencija (CONFINTEA VI)

Truputis istorijos

Šios UNESCO organizuojamos konferencijos yra svarbiausi tarptautinio lygmens renginiai suaugusiųjų švietimo srityje. Jų pagrindinis tikslas – suburti įvairių šalių vyriausybės atstovus, kurie, pasitarę su pilietinę visuomenę atstovaujančiomis nevyriausybiniėmis organizacijomis (toliau – NVO), nustatytų strategines suaugusiųjų švietimo plėtros gaires. Konferencijos yra sukviečiamos ir strategija peržiūrima vidutiniškai kas 12 metų.

Pirmoji konferencija CONFINTEA I buvo surengta greitai po II pasaulinio karo, 1949 m., Elsinore, Danijoje. Dalyvavo 106 delegatai iš 27 valstybių ir 21 tarptautinės organizacijos. Konferencija rekomendavo peržiūrėti jaunimo ir suaugusiųjų švietimo metodus ir turinį, spręsti švietimo teikėjų tinklo problemas, stengiantis padidinti mokymosi prieinamumą. Atliepant laikotarpio aktualijas, vienu iš pagrindinių švietimo tikslų buvo pripažintas siekis ugdyti toleranciją, kuri didintų tarpusavio supratimą ir padėtų išsaugoti taiką. Taip pat buvo rekomenduota tokias konferencijas organizuoti reguliariai.

CONFINTEA II dalyviai susirinko Monrealyje, Kanadoje, 1960 m. Savo atstovus į konferenciją atsiuntė 51 valstybė ir 46 NVO. Rengiant konferenciją, valstybės buvo paprašytos parengti ataskaitas, kuriose būtų atspindėtos tokios temos: jaunimo ir suaugusiųjų švietimo tikslas ir turinys; pilietiškumo ugdymas; laisvalaikio ir kultūrinė veikla; muziejai ir bibliotekos; universitetai; atsakomybės už jaunimo ir suaugusiųjų mokymą paskirstymas; urbanizacija; moterų švietimas. Taigi, į suaugusiųjų švietimą buvo žiūrima gana plačiai. Konferencijoje buvo priimta deklaracija, kurioje skelbiama, kad švietimas yra pasaulinė problema, sprendžiant kurią turtingosios šalys turi bendradarbiauti su mažiausiai išsivysčiusiomis šalimis.

Trečiąją konferenciją CONFINTEA III primė Japonija. Konferencija įvyko Tokijuje 1972 metais. Dalyvavo 85 vastybės ir

40 tarpatautinių organizacijų. Būtent šioje konferencijoje pirmą kartą aiškiai nuskambėjo iššūkis mokymosi visą gyvenimą. Baigiamojoje ataskaitoje pabrėžta, kad suaugusiųjų švietimas kiekvienoje valstybėje yra švietimo sistemos, ekonominės, socialinės ir kultūrinės plėtros bei demokratijos garantas.

CONFINTEA IV buvo surengta 1985 m. Konferencijos vieta – Paryžius. 841 dalyvis atstavo 112 valstybių, JT organizacijų ir NVO. Diskusijose buvo vduvaujama nuostata, kad kiekvienas žmogus turi teisę mokytis, ir buvo prabilta apie būtinybę visame pasaulyje likviduoti neraštingumą. Kartu buvo konstatuota, kad daugelio valstybių vyriausybės neužtikrina savo gyventojams tinkamų ir kokybiškų mokymosi sąlygų.

CONFINTEA V ypatinga tuo, kad vyko intensyvus pasirengimas konferencijai – buvo praveisti 5 regijoniniai bei konsultacinis NVO susitikimai ir parengtos atitinkamos ataskaitos. Konferencija įvyko 1997 metais Hamburge, Vokietijoje. 170 valstybių ir maždaug 500 NVO atsiuntė apie 1300 atstovų. Konferencija priėmė du svarbius dokumentus. Hamburgo deklaracijoje suaugusiųjų švietimas įvardintas kaip raktas į XXI amžių ir apibūdinta jo paskirtis, o Darbotvarkėje ateičiai nustatyti nauji visuomenės įsipareigojimai plėtojant suaugusiųjų švietimą.

Pasirengimas CONFINTEA VI

Šiai konferencijai, kaip ir CONFINTEA V, buvo iš anksto rengtasi. Buvo inicijuotos dviejų tipų veiklos.

Pirmoji veikla – parengiamosios konferencijos penkiuose UNESCO valstybių regionuose:

1. Afrikos valstybių;
2. Azijos ir ramiojo vandeyno valstybių;
3. Lotynų Amerikos ir Karibų jūros valstybių;
4. Arabų valstybių;
5. Europos ir Šiaurės Amerikos valstybių.

Konferencijų ataskaitose aprašytas kontekstas, įvardinti iššūkliai ir suformuluotos rekomendacijos suaugusiųjų švietimo plėtrai atitinkamame regione. Pirmuose keturiuose regionuose pagrindine problema kol kas išlieka gyventojų raštingumas, itin pabrėžiant skirtumą tarp vyrų ir moterų. Tuo tarpu Europos ir Šiaurės Amerikos

valstybių, kurioms priklauso ir Lietuva, atveju kalbama apie besimokančias organizacijas, bendruomenes ir regionus bei pažymima, kad šiam regionui „reikia prisiimti atsakomybę būti partneriu plėtojant suaugusiųjų švietimą kituose planetos regionuose“.

Antroji veikla – „Pranešimo apie suaugusiųjų švietimą pasaulyje“ (Global Report on Adult Education and Learning – toliau GRALE) parengimas. GRALE yra pagrįstas medžiaga, kurią pateikė 154 valstybės, atsakydamos į UNESCO atsiųstą klausimyną. Tokios plačios apimties tyrimas buvo atliktas pirmą kartą. Virš šimto puslapių studijoje gausu įdomių apibendrinimų, prieduose pateikta daug medžiagos, leidžiančios atlikti lyginamąją analizę. Todėl šioje komandiruotės ataskaitoje rimtai pristatyti GRALE nėra galimybės. Paminėsiu tik du motyvus, kurie viena ar kita variacija ne kartą nuskamba studijoje:

- „suaugusiųjų švietėjai per dažnai kenčia dėl jų žemo statuso ir atlyginimo, kas neigiamai veikia programų kokybę ir tęstinumą“;
- „tik keletas valstybių yra įdiegę priemones, kaip padidinti šio chroniškai per mažai finansuojamo švietimo sektoriaus finansavimą“.

CONFINTEA VI iš arti

Konferencija vyko 2009 m. gruodžio 1-4 dienomis Brazilijoje, Pará valstijos administraciniame centre Beléme. Susirinko apie 1500 dalyvių. Jie atstovavo 156 valstybes UNESCO nares, su UNESCO bendradarbiaujančias organizacijas, pilietinę visuomenę ir privatų sektorių, o taip pat besimokančius suaugusius iš viso pasaulio.

Kad lengviau būtų paaiškinti ir suprasti, kaip buvo dirbama, pateikiu labai glaustą konferencijos programą:

1 diena, antradienis, gruodžio 1 d.

9.00 Konferencijos atidarymas

11.30 Pranešimas: „Gyvenimas ir mokymasis perspektyviai ateičiai: suaugusiųjų švietimo galia“ (Senatorė Maria Osmarina Marina Silva Vaz de Lima, Brazilija)

12.00 Regioninių parengiamųjų konferencijų ataskaitų pristatymas

14.30 Pranešimo apie suaugusiųjų švietimą pasaulyje (GRALE) pristatymas

16.30 Panelinė diskusija: Įtraukimas į suaugusiųjų švietimą ir dalyvavimas jame

2 diena, trečiadienis, gruodžio 2 d.

9:00 Pranešimas: „Akistata su globalinėmis problemomis“ (Josephine Quédrago, Burkina Faso)

9.30 Pirmasis apskritas stalas *Suaugusiųjų švietimo politika ir valdymas*

11.30 Antrasis apskritas stalas *Suaugusiųjų švietimo finansavimas*

15.30 Lygiagretūs seminarai

17.30 Lygiagretūs seminarai

3 diena, ketvirtadienis, gruodžio 3 d.

9:00 Pranešimas: *Link mokymosi visą gyvenimą* (Khunying Kasama Varavarn, Tailandas)

9.30 Trečiasis apskritas stalas *Raštingumas – raktinė kompetencija mokymuisi visą gyvenimą*

11.30 Ketvirtasis apskritas stalas *Suaugusiųjų švietimo kokybės užtikrinimas ir mokymosi pasiekimų vertinimas*

15.30 Lygiagretūs seminarai

17.30 Lygiagretūs seminarai

4 diena, pentadienis, gruodžio 4 d.

9:00 Pranešimas *Nuo retorikos prie veiksmų* (Paul Bélanger, Kanada)

9.30 Penktasis apskritas stalas *Kelias pirmyn*

11.30 Baigiamoji sesija

Iš pateiktos programos matosi, kad, atmetus įvadinę ir baigiamąją sesijas bei konferencijai rengiantis atliktų veiklų pristatymą, programą galima suskirstyti į tris dalis:

1. Pranešimus (keynote addresses);
2. Apskrito stalo diskusijas;
3. Seminarus (workshops).

Konferencijoje buvo stengiamasi kuo daugiau leisti pasisakyti įvairių valstybių atstovams, daugiausia orientuojantis į gerąją suaugusiųjų švietimo patirtį. Tikrai apibendrinantis buvo faktiškai tik Paul Bélanger pranešimas. Tačiau kiekvienas pranešimas turėjo specifinę paskirtį ir kiekviename buvo įdomių

minčių. Jas paminėsiu kiek vėliau. Dabar kiek plačiau apsistosiu ties apskrito stalo diskusijomis ir seminarais.

Visos apskrito stalo diskusijos buvo pravestos naudojant tą pačią metodiką. Prie stalo buvo susodinami 7 iš anksto parinkti skirtingų valstybių atsakingi pareigūnai. Diskusijos vedantysis atstovus paeiliui paklausdavo, kaip jie savo šalyje sprendžia tam tikras su diskusijų tema susijusias problemas. Atsakymui buvo duodamos 3 minutės, griežtai laikantis reglamento. Pravedus du klausimų turus, visiems dalyviams būdavo užduodamas tas pats klausimas. Pavyzdžiui, diskusijoje apie suaugusiųjų švietimo politiką ir valdymą buvo paklausta: „Diskusijose pasidalinote informacija apie tai, kaip savo šalyse formuojate suaugusiųjų švietimo politiką ir valdote šią švietimo grandį. Kai po šios konferencijos grįšite namo, kokių žingsnių imsitės plėtodami suaugusiųjų švietimą jūsų šalyje?“. Atsakymams šiuo atveju buvo skiriama po 1 minutę. Po to pasisakyti buvo kviečiami 5-7 iš anksto užsirašę atstovai iš salės, jiems taip pat leidžiant kalbėti 3 minutes. Apskrito stalo diskusijų rezultatas – 3-5 pasiūlymai darbo grupei, rengiančiai baigiamąjį konferencijos dokumentą. Pasiūlymus suformuluoja diskusijų vedantysis.

Lygiagrečiai buvo vedami 8 seminarai, ir konferencijos dalyviai galėjo laisvai rinktis, kuriame iš jų dalyvauti. Taigi iš viso buvo pravesti 32 seminarai. Kad būtų aiškiau, keletas seminarų temų: „Karjeros keliai: ryšys tarp suaugusiųjų švietimo ir ekonomikos augimo“, „Švietimas, lytis ir skurdas“, „Suaugusiųjų švietimas ir migracija“, „Raštingumo vertinimas ir monitoringas“ ir t.t. Seminarus organizavo įvairios organizacijos. Pavyzdžiui, seminarą „Neformalaus ir savaiminio mokymosi vertinimas ir pripažinimas“ pravedė Europos suaugusiųjų švietimo asociacija ir Nacionalinis mokymosi visą gyvenimą institutas (Korėjos Respublika). Buvo rekomenduojama, kad seminaruose ne mažiau kaip 2/3 laiko būtų skiriama dalyvių pasisakymams. Kiekvieno seminaro rezultatas – 2 pasiūlymai darbo grupei, rengiančiai baigiamąjį konferencijos dokumentą.

Trumpai apie pranešimus

Maria Osmarina Marina Silva Vaz de Lima pranešimą „Gyvenimas ir mokymasis perspektyviai ateičiai: suaugusiųjų

švietimo galia“ grindė savo gyvenimo patirtimi. Ji gimė 1958 metais gumos plantacijose. Būdama 16 metų ji buvo tik truputį pramokusi skatyti ir rašyti. Ji norėjo tapti vienuole ir buvo įsitikinusi, kad tam reikia įgyti geresnį išsilavinimą. Todėl įkalbėjo savo tėvą leisti ją mokytis. Buvo pailiustruota, kaip nuolat mokydamosi ji kopė karjeros laiptais 1994 m. tapdama valstybės Senato (Senado Federal) nare, 2003-2007 m. vadovavo Aplinkosaugos ministerijai. Pranešime ji pasakojo, kaip jai sekėsi, ką matė gero ir kokias problemas išvelgė tuometinėje suaugusiųjų švietimo sistemoje.

Josephine Quédraogo savo pranešime išsakė keltą „revoliucinių“ minčių. Ji pastebėjo, kad visos valstybės labai supanašėjo. Pagal ją anksčiau buvo ekonomiškai stiprios valstybės, kuriose gyvenimo lygis buvo aukštas, ir neturtingos valstybės, kuriose visų gyvenimas buvo sunkesnis. Dabar visose valstybėse dalis gyventojų gyvena pasiturinčiai, o dalis skursta. Skiriasi tik turtingųjų ir skurstančių santykis. Pranešėjos nuomone, pagrindinės globalinės problemos yra trys:

1. Klimato kaita;
2. Maisto problema;
3. Finansinė problema, kurią sąlygoja noras labai greitai praturtėti.

Tačiau Quédraogo nebetiki, kad švietimas gali išspręsti šias problemas. Jos nuomone tam trukdo valdžios ir visuomenės nuomonių ir siekių skirtumas.

Khunying Kasama Varavarn pranešimą grindė suaugusiųjų švietimo pasiekimais Tailande. Ji papasakojo, kokių veiksmų buvo imtasi siekiant sumažinti neraštingumą. Pabrėžė, kad sprendžiant neraštingumą, labai svarbu mokyti gimtosios kalbos tėvus. Suaugusiųjų švietime buvo pasiekta tiek daug, kad kai kurios neformaliojo mokymo iniciatyvos buvo perkeltos į formaliojo mokymo sistemą.

Paul Bélanger nurodė priežastis, kodėl suaugusiųjų švietimas yra svarbus, ir pakvietė imtis efektyvių veiksmų, padarančių mokymąsi visą gyvenimą realybe. Jis rekomendavo ir tam tikrus konkrečius veiksmus. Tačiau tie veiksmai faktiškai mirga daugumoje mokymosi visą gyvenimą strategijų, kurias turi pasirengę vos ne visos valstybės. Todėl jų net nebandysiu išvardinti. Kaip

nurodyta Paul Bélanger pranešimo pavadinime, gana retorikos. Būtinai konkretūs veiksmai, nes, kaip buvo pabrėžta pranešimo pabaigoje, „mūsų planeta neišgyvens, jeigu ji netaps besimokančia planeta.“

Belemo veiksmų planas (Belém Framework for Action)

Nors jau prieš konferenciją buvo parengtas baigiamojo dokumento projektas, redakcinė darbo grupė dirbo iki 3 valandos nakties bandydama suderinti įvairiausių pasiūlymus, kuriuos pateikė apskrito stalo diskusijų ir seminarų vedėjai bei UNESCO valstybių narių delegacijos. Sklido kalbos, kad pasiūlymų iš viso buvo virš tūkstančio.

Parengto dokumento pavadinimas „Harnessing the power and potential of adult learning and education for a viable future“ (*Suaugusiųjų švietimo galios ir potencialo pasitelkimas kuriant perspektyvią ateitį*). Dokumentas buvo pristatytas konferencijos baigiamojoje sesijoje ir vieningai priimtas. Jame išdėstytos švietimo politikos formavimo ir įgyvendinimo gairės 12 ateinančių metų.

Pilnus regioninių konferencijų ataskaitų, GRALE, Belemo veiksmų plano tekstus ir kitą informaciją apie CONFINTEA VI galima rasti Internete adresu <http://www.unesco.org/en/confinteavi/>

Baigdamas noriu padėkoti Švietimo ir mokslo ministerijos Tęstinio mokymo skyriaus vedėjui Ričardui Totoraičiui ir Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacijos prezidentui Arūnui Bėkštai už rekomendavimą pasiūsti mane kaip Lietuvos atstovą į šią konferenciją ir už pagalbą organizuojant kelionę, LR nuolatinės atstovybės prie UNESCO pirmajai sekretorei Nidai Liubartienei ir Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos programų vadovei Lilijanai Bugailiškytei už informavimą ir patarimus rengiantis išvykai, o taip pat Švietimo ir mokslo ministerijai bei Profesinio mokymo metodikos centrui radusiems galimybę sunkmečio sąlygomis rasti lėšų dalyvavimo konferencijoje išlaidoms apmokėti.

Suaugusiųjų švietimo savaitė “Septynios kūrybiškumo dienos – švietimui, kultūrai, verslui”

Kūrybiškumas
ir naujovės
Europos metai - 2009

2009 m. lapkričio 23 – 29 d. Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacija dešimtąjį kartą kvietė švietimo, kultūros ir meno, verslo įstaigas, institucijas ir organizacijas bei suaugusiuosius jungtis į suaugusiųjų švietimo savaitės judėjimą.

Jubiliejinė suaugusiųjų švietimo savaitė buvo skirta kūrybiškumui ir inovacijoms mokymesi ir mokyme, švietimo, meno, kultūros, verslo ir socialinio gyvenimo jungtyje, kasdieniniame žmogaus gyvenime.

Inicijuodama šių metų Savaitę LSŠA palaikė Europos Parlamento ir Tarybos sprendimą 2009 metus skelbti Europos kūrybiškumo ir inovacijų metais, Europos Sąjungos komunikato “Mokytis niekada nevėlu”, Mokymosi visą gyvenimą strategijos, Lietuvos Respublikos vystomojo bendradarbiavimo politikos nuostatas.

Kūrybiškumo dienų metu buvo kviečiama:

- keisti suaugusiosios visuomenės dalies požiūrį į mokymąsi iš tradicinio į kūrybišką – mokymo *atkartok* strategiją į mokymosi *sugalvok – konstruok – kurk savo požiūrį*¹,
- skatinti kūrybišką suaugusiųjų mokymą: kitų žmonių, kitaip, kitur, kitu laiku,
- plėtoti kūrybiškumo ir inovacijų sampratos suvokimą suaugusiųjų bendruomenėje,
- kurti kultūrinės ir kūrybinės industrijas tarp švietimo, kultūros, meno ir verslo atstovų, palaikyti jų netradicinį, neformalų bendradarbiavimą ir partnerystę,

¹ D.Kirvelis. Kūrybiškumas ir naujovės mokantis visą gyvenimą, 2008-11-18

- didinti žmogaus pasitikėjimą, žadinti vaizduotę, plėtoti socialinį dialogą netikėtomis, kūrybine mintimi grįstomis bendravimo formomis,
- aiškinti kūrybinio mąstymo ir inovacijų reikšmę socialinių, technologinių ir kultūrinių kompetencijų plėtrai,
- perkelti tradicines kūrybiškumo apraiškas į netradicinę aplinką,
- puoselėti individualias ir kolektyvines kūrybines galias kaip saviraiškos formą,
- plėtoti vietines, regionines ir tarptautines kūrybiškumo ir inovacijų strategijas.

Šioje *Savišvietos* dalyje pristatomi Savaitės renginiuose skaityti pranešimai, dalijamasi Savaitės įspūdžiais.

Arūnas Bėkšta. Iššūkiai suaugusiųjų švietimui

Įžanga

Straipsnis parengtas pagal pranešimą, skaitytą dešimtosios suaugusiųjų švietimo savaitės atidarymo konferencijoje, kurią organizavo LR Švietimo ir mokslo ministerija, Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacija ir Lietuvos suaugusiųjų švietimo ir informavimo centras.

Bendru Švietimo ir mokslo bei Socialinės apsaugos ir darbo ministrų įsakymu 2008 metų spalio 15 dieną patvirtinta nauja mokymosi visą gyvenimą strategija. Iššūkiai apie kuriuos kalbėsiu, iš esmės atsispindi šioje strategijoje. Tačiau pagrindinis iššūkis, mano galva, yra strategijos įgyvendinimas. Pirmiausiai tai iššūkis strategiją patvirtinusioms ministerijoms- ŠMM ir SADM, kad strategija neliktų tik popierine, kaip yra atsitikę su daugeliu strategijų. Kartais susidaro įspūdis, kad įvairių strategijų rašymas ir tvirtinimas yra matomi kaip tikslo pasiekimas. Deja, bet kurios strategijos patvirtinimas yra tik kelio pradžia. Strategija turėtų nulemti visus sprendimus, nukreipti finansinių ir žmonių išteklių panaudojimą, organizacinius veiksmus jos tikslų įgyvendinimui. Kaip tik tokio požiūrio dažniausiai ir pasigendame, todėl labai linkėčiau, kad ŠMM ir SADM rimtai žiūrėtų į patvirtintą dokumentą ir darytų konkrečius žingsnius jam

įgyvendinti. Antra, patvirtinta strategija yra iššūkis visiems suaugusiųjų švietimo dalyviams, kurie savo ruožtu turi prisidėti prie jos įgyvendinimo ir spausti abi minėtas ministerijas, kad jos neužmirštų savo atsakomybės suaugusiųjų švietimui. Trečias iššūkis remiasi šios savaitės tema: įgyvendinant numatytą strategiją, nepamiršti kūrybingumo ir inovacijų.

Iššūkiai aplinkoje

Nesigilindamas į visas permainas, vykstančias aplinkoje, paminėsiu tik keletą, kurios mano manymu, ypač turi įtakos mokymuisi visą gyvenimą. Pirma, tai visų pažymimas visuomenės senėjimas ir su tuo susijęs vėlesnis išėjimas į pensiją. Ilgėja žmonių darbingas amžius, per kurį iš esmės pasikeičia technologijos, atsiranda naujų medžiagų, naujų žinių, pasikeičia pasaulio suvokimas, darbui atlikti reikia vis naujų gebėjimų. Vadinasi, asmuo yra priverstas nuolat atnaujinti savo gebėjimus, jeigu nori išlikti darbo rinkoje ir išlaikyti arba gerinti savo gyvenimo kokybę.

Kalbėdamiesi su darbdaviais, matome, kad jie ieško aukštos kvalifikacijos darbuotojų, be to, pageidauja, kad tie darbuotojai galėtų atlikti ne vieną darbą. Taigi vienos kvalifikacijos ar kompetencijos neužtenka. Darbinės karjeros metu dažniausiai tenka įsisavinti naujas, o dažnai ir iš esmės keisti savo kompetenciją.

Bendrųjų kompetencijų svarba.

Stebint aplinką matyti, kad nuolat didėja bendrųjų kompetencijų, kurios dažniausiai įgyjamos neformalaus švietimo pagalba, svarba. 2006 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos rekomendacijoje 2006/962/EB dėl bendrųjų visą gyvenimą trunkančio mokymosi gebėjimų bendrieji gebėjimai apibrėžiami kaip žmonių asmeniniam pasitenkinimui ir tobulėjimui, aktyviam pilietiškumui, socialinei integracijai ir užimtumui reikalingi gebėjimai, apimantys bendravimą gimtąja ir užsienio kalbomis, matematinius gebėjimus ir pagrindinius gebėjimus mokslo ir technologijų srityse, skaitmeninį raštingumą, mokymąsi mokyti, socialinius ir pilietinius gebėjimus, iniciatyvumą ir verslumą, kultūrinį sąmoningumą ir raišką.

Bendrujų kompetencijų svarbą noriu pailiustruoti vienu pavyzdžiu. Vienas mano pažįstamas ilgai dirbo vadovaujančiose pareigose, bet neseniai dėl politinių „skersvėjų“ prarado darbą. Atrodytų, kad teisinis išsilavinimas turėtų padėti nesunkiai rasti kitą darbą, tačiau jau pusmetį jis neranda darbo, ir galima matyti, kad jį apima nerimas. Bandau jam padėti, galvodamas, kad galėčiau pasiūlyti jį savo tarptautiniams partneriams kaip ekspertą įvairiuose projektuose besivystančiose šalyse, nes jo patirtis ten tikrai būtų labai naudinga. Tačiau paaiškėjo, kad jo anglų kalbos mokėjimas yra tik bazinio lygio. Jam nereikėjo gilinti savo žinių, nes prireikus visada galėdavo pasitelkti vertėjus. Rusų kalbą moka gerai, tačiau rinkti teksto rusiškai negali, nors tai nesunkiai išmokstama. Europos Sąjungos projektams SNG valstybėse mūsų ekspertai yra vertinami dėl rusų kalbos mokėjimo ir sugebėjimo geriau suprasti šių šalių gyventojų mentalitetą. Tačiau ir čia iškyla problema, nes ataskaitas donorams ar projektus vykdančioms organizacijoms vis tiek reikia rašyti angliškai. Užduodu kitą klausimą: kaip su kompiuteriniu raštingumu? Čia, pasirodo, ta pati istorija: kadangi tekstus, pranešimų skaidres, biudžetus paruošdavo kiti asmenys, jam nereikėjo tobulinti IT raštingumo. Viskas, ką gali atlikti kompiuteriu, tai surinkti tekstą (lėtai) bei pasitikrinti paštą. Griebiuosi paskutinio šiaudo: gal nereikėtų laukti, kol kas nors pasiūlys darbą, kurk savo darbo vietą, teik konsultacines ir teisines paslaugas. Deja, ir čia yra problemų: niekada nieko panašaus nedarė, todėl nežino, nuo ko pradėti, kaip rasti klientų ir panašiai. Taigi šio asmens pagrindinė problema yra ne profesinė kompetencija, o bendrieji gebėjimai.

Iššūkiams dėstytojams ir organizatoriams

Kadangi neišvengiamai vis daugiau teks dirbti su suaugusiais, reikia keisti dirbančių su šia auditorija kompetenciją, pirmiausia - įsisavinti andragogines žinias ir metodikas.

Neseniai teko bendrauti su kitu kolega, kuriam dabar apie 50 metų. Jis ką tik baigė magistrines kultūros vadybos studijas ir dalijosi savo pastebėjimais. Grupėje susirinko labai skirtingo amžiaus ir patirties studentai: vieni ką tik baigė bakalauro studijas, neturintys jokios patirties kultūros vadybos srityje, ir kiti, jau subrendę žmonės, daug metų užsiimantys kultūros valdymu ir renginių organizavimu,

pagal amžių galintys būti pirmųjų tėvais. Kaip ir buvo galima tikėtis, grupės nariai sunkiai rado bendrą kalbą, ir po kurio laiko vyresnieji kreipėsi į mokymo organizatorius, prašydami atskirti juos nuo jaunesniųjų kolegų. Taip ir buvo padaryta. Šiuo atveju organizatoriai pademonstravo, kad jie negalvoja apie skirtingų amžiaus tarpsnių asmenų mokymosi ir bendravimo skirtumus ir visus studentus laiko vienodais. Tai nereiškia, kad nebuvo galima šių dviejų grupių mokyti kartu, tačiau tokiam studijų organizavimui reikia kruopščiai pasiruošti, kad abi grupės galėtų viena iš kitos pasimokyti ir būtų sukurta pridėtinė tokio mokymo organizavimo vertė. Kitas dalykas mokant vyresnio amžiaus žmones yra susijęs su dėstytojais ir jų amžiumi, autoritetu. Galima įsivaizduoti, kaip reaguoja patyrę „vilkai“, kai juos „mokyti“ ateina ką tik studijas baigę jaunuoliai.

Neformalaus ugdymo sistema apima labai įvairias organizacijas, kuriose dirba asmenys, neturintys pedagoginės, o juo labiau andragoginės kompetencijos. Svarbus iššūkis mokymosi visą gyvenimą organizatoriams yra andragoginių kompetencijų suteikimas šiems asmenims.

Suaugusiųjų švietėjų vis daugėja, reikalingi jų mokymai. Ypač trūksta literatūros lietuvių kalba, todėl reikėtų tęsti ŠMM pradėtą verstinės ir originaliosios andragoginės literatūros leidybą. Svarbu leisti ir specializuotus originalius vadovėlius suaugusiųjų švietėjams, dirbantiems įvairiose srityse. Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacija kartu su Lietuvos muziejų asociacija rengia vadovėlį, skirtą muziejų darbuotojams „Edukacinės programos suaugusiesiems“. Jo rengimą remia Lietuvos Respublikos Kultūros ministerija. Panašių vadovėlių reikėtų daugiau.

Iššūkiai tolesniems darbams

Kaip žinia, suaugusiųjų švietimas apima formalųjį profesinį, neformalųjį profesinį, neformalųjį neprofesinį ir savaiminį švietimą. Trumpai apžvelkime situaciją neformaliojo mokymo srityje.

Neformalusis profesinis. Įstatymai veikia, sukurta profesinio mokymo sistema, kuri teikia ir daug neformaliojo profesinio mokymo paslaugų. Šioje srityje matyti didelė privatus sektoriaus įtaka: kiekviena įmonė rengia mokymus darbo vietoje, nes formalus

mokymo įstaigos dažnai negali išmokyti dirbti su naujausia įmonės įranga.

Mokymai finansuojami valstybės biudžeto, privataus sektoriaus ir pačių darbo rinkos dalyvių lėšomis.

Problemos:

- Neformaliojo profesinio mokymo įvertinimas ir pripažinimas.
- Mokytojų kompetencija ir mokymų kokybė.
- Darbdavių ir besimokančiųjų skatinimas.

Neformalusis neprofesinis. Jį daugiausia reglamentuoja Neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstatymas, priimtas 1998 m. Įstatymas savo vaidmenį atliko atkreipdamas dėmesį į neformalųjį suaugusiųjų švietimą, tačiau reikalinga nauja redakcija. Galiojantis įstatymas yra daugiau aprašomojo ir deklaratyvaus pobūdžio ir beveik nieko nereglamentuoja, nepaskiria atsakomybės nei valstybei, nei savivaldybėms, nenustato jokių mechanizmų, skatinančių suaugusiuosius mokytis. Patvirtinta naujoji mokymosi visą gyvenimą strategija numato tam tikrus žingsnius, tačiau problema yra strategijos įgyvendinimas.

Pagrindinės problemos:

- Deja, neformalusis neprofesinis mokymas ŠMM nelaikomas tokia pat svarbia švietimo sistemos dalimi, kaip kitos.
- Valstybinės struktūros ir sistemos yra tik elementai. Daugiausiai neformaliojo neprofesinio mokymo užsiima nevyriausybinių organizacijų.
- Valstybės finansavimas vis dar neaiškus. Daugiau remia užsienio fondai ir partneriai negu Lietuva.
- Atsakomybės pasidalijimas tarp valstybės, savivaldybių, darbdavių ir pačių besimokančiųjų neapibrėžtas.
- Neformalaus neprofesinio mokymo rezultatų įvertinimas ir pripažinimas.
- Mokytojų kompetencija ir mokymų kokybė.
- Darbdavių ir besimokančiųjų skatinimas.

Savaiminis (savišvieta). Vyksta visada, paprastai pačių asmenų lėšomis. Problemos: įvertinimas ir pripažinimas, besimokančiųjų skatinimas.

Taigi, pagrindinės bendros neformalaus švietimo problemos yra:

- Mokytojų kompetencija ir mokymų kokybės užtikrinimas.
- Neformaliai iš savaiminiu būdu įgytų kompetencijų pripažinimas ir įteisinimas.
- Darbdavių ir besimokančiųjų skatinimas.
- Atsakomybės ir finansavimo pasidalijimas tarp valstybės ir savivaldybių.

Iššūkiai kūrybingumui

Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacija, siekdama atkreipti dėmesį į suaugusiųjų švietimą, ypač neformalųjį, jau dešimti metai organizuoja suaugusiųjų švietimo savaites. Atsirado nuolatinių partnerių ir organizatorių, keletas nuolatinių rėmėjų. Vienas iš svarbiausių rėmėjų – Švietimo ir mokslo ministerija. Deja, gaunamos valstybės lėšos yra juokingai mažos, turint omenyje, kiek renginių yra organizuojama visoje Lietuvoje.

Per dešimt metų pasiūlytos dešimt temų. Šių metų suaugusiųjų švietimo savaitės tema buvo skirta kūrybingumui ir inovacijoms: „Septynios kūrybingumo dienos - švietimui, kultūrai, verslui“. Atrodytų, kad mes visi norime būti kūrybingi, tačiau, mano galva, kūrybingumas yra didžiausias mūsų visuomenės deficitas. Kodėl? Manau, priežasčių yra ne viena:

- Mes linkę nuolat vaikščioti „išmintais takeliais“, kuriuose jaučiamės saugesni. Trūksta tyrinėjimo dvasios: kas ten už posūkio, kur galėtumėte nuvesti šis takelis, kuriuo dar nėjau?
- Norint rasti ką nors nauja, reikia eiti į nežinomybę. Tai yra baisu. Kūrybingumo trūkumas demonstruoja, kad, deja, mes nesame drąsūs. Bijome „ką kiti pagalvos ar pasakys“, bijome užsibrėžti ambicingus planus, nes reikės įdėti papildomų pastangų ir įveikti kliūtis.
- Dažnai tiesiog tingime. Kam stengtis daryti kitaip, jei galima kaip visada. Taip ir trypčiojame vietoje.
- esame labai nesavarankiški, bijome prisiimti atsakomybę, vis dar laukiame, kad kas nors mums nurodytų, ką ir kaip daryti. Iš

čia vis dar labai gajus noras ieškoti „gelbėtojų“, užuot gelbėjusis patiems.

- Mums trukdo vidiniai cenzoriai ir išoriniai stabdytojai: „Ne! Negalima! Mes taip nedarome! Čia taip nesielgiama!“ ir panašūs užkeikimai bei draudimai stabdo bet kokias permainas.
- Ir pagaliau savimyla, kai ką nors nuveikę grožimės savimi, kokie mes šaunūs ir protingi ir vis dairomės atgal į tai, kas jau padaryta, o ne pirmyn.

Norime išsikapstyti iš esamos situacijos?

- Būkim drąsūs ir ryžtingi.
- Būkim kūrybingi ir išradingi.
- Būkim tokie kiekvieną dieną.
- Būkim tokie, atlikdami kiekvieną darbą.

Ir išsikapstysim, ir kitiems parodysim!

Dalia Cymbaliuk. Vilija Lukošūnienė. Saugusiųjų švietimo savaitė – galimybė mokytis kartu

Kad pradėtume iš gyvenimo gauti daugiau, turime savęs paklausti kelių klausimų: ką reikia padaryti, kad gaučiau tai, ko noriu; kas man gali padėti gauti tai, ko noriu; kokias kliūtis reikia įveikti, kokių veiksmų imtis, kad jas įveikčiau.

Žvilgsnis į dabartį

2009 m. lapkričio 23-29 dienomis Lietuvoje įvyko jubiliejinė – dešimtoji - suaugusiųjų švietimo Savaitė “Septynios kūrybingumo dienos – švietimui, kultūrai, verslui”. Savaitės idėja atliepė Europos Parlamento ir Tarybos sprendimą 2009 m. skelbti kūrybiškumo ir inovacijų metais, todėl Savaitės renginiai buvo skiriami kūrybiškumo ir inovacijų mokymesi ir mokyme, švietimo, meno, kultūros, verslo ir socialinio gyvenimo jungtyje, kasdieniniame žmogaus gyvenime reikšmei nagrinėti.

Savaitės statistika įspūdinga: 150 institucijų pareiškė norą organizuoti 310 renginių, buvo gauti 11 projektų, skirtų suaugusiųjų kūrybiškumui ugdyti, 4 rekomendacijos Metų andragogo vardui suteikti.

Savaitės metu įvyko 3 nacionaliniai renginiai: Savaitės atidarymo konferencija Vilniuje “Sunkmečio iššūkiai mokytojų ir suaugusiųjų švietimui” (organizatoriai Švietimo ir mokslo ministerija, Lietuvos suaugusiųjų švietimo informavimo centras, LSSA), mokslinė konferencija Mykolo Riomerio universitete “Suaugusiųjų švietimas: kūrybiškumas ir inovacijos” bei nacionalinis seminaras įvykusios Savaitės rezultatams aptarti ir apibendrinti.

Šešiose apskrityse - Kauno, Telšių, Panevėžio, Alytaus, Utenos ir Marijampolės - įvyko regioniniai seminarai, kuriuose kūrybingumo ir inovacijų aspektu buvo aptartos įvairios temos: kaip laisvalaikio praleidimo būdą paversti verslo idėja, kaip suaugusiųjų švietimo idėją skleisti taikant verslo viešųjų ryšių principus, kaip atskleisti kūrybines žmogaus galias įvairiose srityse, kaip kūrybiškai pateikti vystomojo bendradarbiavimo nuostatas visuomenei, kaip suaugusiųjų mokyme(-si) gali dalyvauti verslo įmonės, teikdamos bendruomenės nariams ne tik pagrindines paslaugas, bet ir su jomis susijusius mokymus.

Tradicinis projektų, ugdančių suaugusių žmonių kūrybiškumą, konkursas pateikė naujų suaugusiųjų švietėjų kūrybingumo apraiškų. Šiais metais, kaip nė vienais kitais, projektai išsiskyrė stipriu bendruomeniškumo kontekstu. Vertinimo komisijos nariai, kurie turėjo galimybę iš anksto susipažinti su konkursui pateiktais projektais, pasidžiaugė, kad nemažai projektų organizatorių tiksline grupe pasirinko pagyvenusius žmones bei neįgaliuosius ir pasistengė projekto veikloje apjungti skirtingas kartas atstovaujančius žmones. Dauguma projektų pakankamai inovatyvūs, juose atsispindi sinergija tarp švietimo ir kultūros. Deja, sąlyčio taškų su verslu ar kontaktų su verslo įmonėmis buvo mažoka. LSSA diplomais ir atminimo dovanėlėmis apdovanotos trijų projektų idėjos:

- Panevėžio Nendrių g. 12-20 namų kiemo bendrija už tęstinio projekto „Kiemas mano kūrybinė vieta“ idėją daugiabučių namų gyventojus telkti gyventi gražiau ir prasmingiau.
- Klaipėdos laikrodžių muziejus už tęstinio projekto “Laikrodžių muziejaus išvažiuojamoji edukacija” idėją priartinti muziejaus erdvę prie neįgaliųjų ir senyvo amžiaus žmonių, negalinčių savo jėgomis atvykti į muziejų.

- Molėtų švietimo centras už projekto „Kurti gali kiekvienas“ idėją, skatinančią suaugusiojo žmogaus kūrybingumą, saviraišką ir atvirumą grožiui.

2009 m. Metų andragogo vardai suteikti Vidutei Ališauskaitei (Vilniaus darbo rinkos mokymo tarnyba) už naujų andragoginių metodikų naudojimą ir kūrimą, darbą su žmonėmis, esančiais socialinėje atskirtyje bei žmonių gyvenimo kokybės gerinimą, pagalbą išgyvenantiems sunkius laikus ir Dangirui Kačinskui (Kėdainių suaugusiųjų mokymo centras) už bendruomenės telkimą mokant suaugusiuosius, padedant bendruomenės nariams įgyti naujų kompetencijų, skatinant juos pačius ieškoti naujų galimybių dabartinėje gyvenimo realybėje. Savotišku šių metų Savaitės leitmotyvu tapo **Savaitės dešimtmetis** – pirmasis ženklus Savaitės jubiliejus. Atidarymo konferencijoje buvo pažymėti žmonės, dešimt metų skyrę savo laiką ir energiją Savaitės idėjos sklaidai bei konkrečių renginių organizavimui ir institucijos, visus dešimt metų renginiais stiprinusios Savaitės judėjimą. Suaugusiųjų švietimo savaitės dešimtmetis nebuvo pamirštas ir regioniniuose seminaruose.

Iliustruotas 2010 metų kalendorius, išleistas Savaitės garbei, tapo savotišku Savaitės dešimtmečio metraščiu, o teatrinėmis priemonėmis realizuoti prisiminimai – Savaitės dešimtmečio retrospektyva, užfiksuota dalyvavusiųjų atmintyje.

Žvilgsnis į praeitį

Pirmąją suaugusiųjų švietimo savaitę LSŠA organizavo 2000 m., palaikydama 1997 m. iškeltą UNESCO iniciatyvą dėl suaugusiųjų švietimo savaitės organizavimo Europos ir viso pasaulio šalyse.

UNESCO iniciatyva idealiai atitiko Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacijos (LSŠA) veiklos tikslus - bendradarbiaujant su Lietuvos bei kitų šalių suaugusiųjų švietėjais ir institucijomis, telkiant pavienius asmenis bei įvairias švietimo organizacijas, ugdyti mokymosi visą gyvenimą nuostatą visuomenėje ir puoselėti neformalaus tęstinio mokymosi galimybes.

Prisijungdama prie UNESCO iniciatyvos LSŠA apibrėžė suaugusiųjų švietimo savaitės Lietuvoje bendrąją tikslą - telkti įvairias visuomenės grupes, vietas savivaldą, mokymo ir kultūros institucijas, visuomenines organizacijas, religines bendruomenes,

socialinius partnerius ir politikus bendrai veiklai įgyvendinant mokymosi visą gyvenimą nuostatas, stiprinant teigiamą visuomenės požiūrį į mokymąsi, ugdant aktyvius viešojo gyvenimo dalyvius, skatinant švietimo institucijų bendradarbiavimą.

Siekdamos šio tikslo Savaitės metu suaugusiųjų švietimą įvairiomis formomis organizuojančios institucijos, tame tarpe netradicinės švietimo įstaigos (muziejai, bibliotekos, kultūros centrai) įsijungia į bendrą šviečiamąją veiklą:

- Kartu aiškinasi mokymosi visą gyvenimą naudą, diskutuoja apie visoms visuomenės grupėms prieinamas mokymosi galimybes, informaciją apie jas skleidžia Savaitės metu vykstančiuose renginiuose bei publikacijose.
- Pristato suaugusiųjų švietimo organizatoriams bei dalyviams papildomus mokymosi instrumentus, formas.
- Stengiasi į suaugusiųjų švietimo savaitių organizavimą įtraukti kaip galima daugiau besimokančiųjų suaugusiųjų, suteikiant jiems galimybes dalintis patirtimi su kitais visuomenės nariais.
- Kviečia regionines žiniasklaidos priemones į Savaitės bei suaugusiųjų švietimo plačiąją prasme idėjos sklaidą.

Pagrindinis Savaitės organizavimo principas – laisvanoriškumas, todėl dalyvaujančių institucijų ir renginių skaičius keičiasi. Švietimo, kultūros įstaigos, bendruomenės, NVO ir kt. pačios sprendžia, dalyvauti ar ne. Jų apsisprendimas priklauso nuo aktyvių organizatorių užimtumo, nuo tų metų Savaitės temos aktualumo ir patrauklumo konkrečiai institucijai. Organizatorių entuziazmą dažnai atšaldo nepakankamas Savaitės pripažinimas visais valstybės ir savivaldos institucijų lygmenimis, neužtikrintas Savaitės finansavimas. Kita vertus, Savaitės prasmingumą parodo ne vien renginių gausa, o jų kokybė.

Per Savaičių organizavimo dešimtmetį buvo aptarti įvairūs suaugusiųjų mokymosi aspektai. 2000 m., siekiant patikrinti, ar Savaitės iniciatyva yra perspektyvi, buvo kalbama bendraisiais suaugusiųjų švietimo klausimais. Vėliau kiekviena Savaitė nagrinėjo tam tikrą siauresnę suaugusiųjų švietimo sritį: kalbų mokymąsi Lietuvoje ir Europoje (2001), suaugusiųjų švietimo ir vietos

bendruomenių įtaką socialinės atskirties grupių mokymui(si) bei aktyviam visuomeniniam gyvenimui (2002), mokymosi arčiau žmogaus reikšmę ir galimybes (2003). Savaičių renginiuose buvo ieškoma būdų, kaip padėti žmonėms išmokti būti naujos kartos europiečiais (2004), skatinamas pilietiškumas praktiškai (2005) ir jaunesniojo, vidutinio ir brandaus amžiaus suaugusiųjų įsitraukimas į mokymąsi, atskleidžiant savo kūrybines galias (2006). Didelį atgarsį turėjo Savaitė (2007), kurios metu buvo išryškinti teigiami šeimų mokymo (-si) pavyzdžiai, skleisdžiama jų patirtis, suorganizuotas besimokančių šeimų sambūris. Paskutiniųjų dviejų metų Savaitės buvo skiriamos įvairių visuomenės grupių ir kultūrų atstovų dialogui apie mokymosi visą gyvenimą reikšmę bei kūrybiškumo ir inovacijų mokymesi ir mokyme, švietimo, meno, kultūros, verslo ir socialinio gyvenimo jungtyje, kasdieniniame žmogaus gyvenime reikšmei ir galimybėms.

2000-2009 m. Savaičių sąskaitoje – virš 2250 renginių ir virš 1380 dalyvavusių institucijų (vidutiniškai – 225 renginiai ir 138 institucija kasmet). Gausiausia institucijų skaičiumi ir renginiais buvo 2006 metų savaitė (180 institucijų, 391 renginys). Sunku išvardinti, aprašyti ar netgi paminėti visus renginius, susipažinti su jais galima LSSA svetainėje www.lssa.smm.lt/suaugusiųjų mokymosi savaitė). Vienas iš svarbiausių renginių akcentų – dalijimasis ir noras perimti vieniems iš kitų patirtį, siekiant, kad naujos idėjos sklistų iš vienos Lietuvos vietos į kitą.

Savaitės metu vyksta tradiciniai (apvalaus stalo diskusijos, konferencijos ir seminarai, atviros pamokos, atvirų durų dienos) ir netradiciniai (pamokos ekskursijose, parodose, bibliotekose, debatai, kūrybinės akcijos ir žaidimai) renginiai, organizatoriai keičiasi patirtimi, tariaisi dėl bendradarbiavimo.

Naują prasmę idėjai suteikia inovacijos, pvz., kai kuriose vietovėse besimokantys suaugusieji pagerbiami *Metų mokinio*, o suaugusiųjų mokytojai – *Metų mokytojo* titulu. Nuo 2008 metų nacionaliniu mastu nominuojami Metų andragogai.

Jau penkeri metai vyksta edukacinių projektų suaugusiesiems tų metų Savaitės tema konkursas. LSSA diplomais ir atminimo dovanėlėmis už prasmingas idėjas ir jų įgyvendinimą apdovanota 13 projektų.

Kasmet Savaitėi dėmesį skiria vietiniai ir nacionaliniai švietimo politikos formuotojai: Švietimo ir mokslo ministerijos užsakymu Savaitės metu regioninėse TV matoma Savaitės reklama, vyksta bendri renginiai, dalyviai apdovanojami LR Seimo, Kultūros ministerijos padėkomis ar atminimo dovanėlėmis. Savaitės indėlį į suaugusiųjų švietimo plėtotę įvertino UNESCO komisija, per nacionalinę UNESCO komisiją dvejus metus Savaitę rėmus finansiškai.

Nuo 2003 metų LSŠA organizuojama Savaitė įtraukta į Tarptautinių suaugusiųjų švietimo savaitių tinklą Europoje, kurį globoja UNESCO Mokymosi visą gyvenimą institutas. Per šį tinklą idėjos ir geroji Savaitės patirtis, vykstančios Lietuvoje, skleidžiama kitose Europos šalyse.

Paradoksalu, kad į Savaitės judėjimą įsitraukiant vis daugiau institucijų ir geografinių vietovių, lyg ir augant politiniam dėmesiui, Savaitės finansavimas vis labiau mažėja, o jo paieškai tenka įdėti vis daugiau pastangų. Palyginimui galima pateikti keletą skaičių: 2000 m. Savaitėi organizuoti turėjome 61 324,00Lt, 2002 m. – 38 501,00 Lt, 2006 m. – 26 700,00 Lt, 2009 m. – 14 000,00 Lt.

Matant tokius skaičius visai nekeista, kad suaugusiųjų švietimo savaitė tampa vis mažiau matoma išoriškai – nėra galimybių išleisti plakatų, kitų Savaitės judėjimą demonstruojančių viešinimo priemonių, gerosios patirties ir Savaitę apibendrinančių publikacijų, visus dalyvius aprūpinti nacionaline renginių programa.

Suaugusiųjų švietimo savaitė Lietuvoje dar netapo nacionaline švente. Tačiau kiekvienais metais naujam skrydžiui kylanti Paukštė – Savaitės simbolis, sparnais apglėbia šviesius ir mokytis norinčius žmones, o pati Savaitė tebėra vieta ir laikas *kalbėjimui* ir darbams vardan mokymosi, kad žinotume, veiktume, gyventume ir būtume kartu.

Apie tai, kad Savaitė ir jos renginiai reikalingi tiek suaugusiųjų švietimo institucijoms, tiek Lietuvos visuomenei liudija dalyvių ir organizatorių atsiliepimai. Juos apibendrinant galima teigti, kad Savaitė – graži besimokančių suaugusiųjų bendruomenės tradicija.

Regioninis seminaras parodė didžiulį žmonių iš skirtingų organizacijų norą jungtis, burtis, kalbėtis. Dalyviai buvo patenkinti,

nenorėjo skirstytis, klausė, kada vėl bus tokio pobūdžio renginys, ir tai buvo atpildas už nelengvą darbą organizuojant Savaitę (Jolanta, Vilnius).

Igijau labai daug asmeninės patirties, nes organizuodama Savaitę susidūriau su organizacijomis ir institucijomis, su kuriomis iki šiol nebendravau arba jų veiklą įsivaizdavau labai miglotai. (Roma, Marijampolė).

Labai svarbu, kad Savaitės metu „pajuda“ rajono, apskrities ribos, t.y. atsiranda galimybė išvažiuoti į kitą miestą, susitikti su žmonėmis, užsiimančiais tokia pačia veikla, sprendžiančiais panašias problemas (Rita, Telšiai).

Norėjau padėkoti Jums už puikią temą savaitei – kūrybiškumą. Džiaugiuosi, kad galėjau įsijungti ir grįžti prie esmės, tiesiog „kaičiuoti“ nuo to, kas prasminga, tikra ir teikia žmonėms džiaugsmo (Irena, Telšiai)

Žvilgsnis į ateitį

Žvelgiant į ateitį, kaip ir kiekvienais metais, tikra yra vien tik tikėjimas žmonėmis - Savaitės organizavimo, jos tradicijų puoselėjimo eiliniaus rajonuose, miesteliuose ir kaimuose, jų entuziasmu ir pasišventimu.

Tikra yra ir žinojimas, nuo ko dar priklauso Savaičių sėkmė:

- Tikime tuo, ką darome ir tvirtai to laikomės!
- Tai, ką darome, stengiamės daryti taip gerai, kad mūsų entuziazmas pasiektų kitus, juos pažadintų, ir jie norėtų prie mūsų prisidėti!
- Esame kūrybingi!
- Ne tik garsiai reiškiamo apie savo pasiryžimą mokytis visą gyvenimą, bet, svarbiausia, **gyvename tuo!**

Roma Koncevičienė. Suaugusiųjų švietimo savaitė Marijampolės regione

2009 m. lapkričio 23-29 d. Marijampolės regione, kaip ir visoje Lietuvoje, vyko jubiliejinė dešimtoji suaugusiųjų švietimo savaitė, skirta kūrybiškumui ir inovacijoms suaugusiųjų švietime, mokymesi ir mokyme skatinti.

Lapkričio 24 d. „Suaugusiųjų švietimo savaitės“ atidarymo proga LR švietimo ir mokslo ministerija, Lietuvos suaugusiųjų švietimo ir informavimo centras bei Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacija surengė konferenciją „Sunkmečio iššūkiai mokytojų ir suaugusiųjų švietimui“, kurioje dalyvavo įvairios Lietuvos suaugusiųjų švietimo institucijos.

Ryškesni renginiai, skirti šiai progai, Marijampolės regione vyko Marijampolės apskrities švietimo centre, Marijampolės profesinio rengimo centre, Marijampolės suaugusiųjų mokymo centre, Marijampolės kolegijoje, Vilkaviškio „Aušros“ gimnazijoje, Kalvarijos suaugusiųjų vidurinėje mokykloje.

Ypač džiugu, jog šiemet pirmą kartą į Savaitės renginių maratoną įsijungė Marijampolės trečiojo amžiaus universitetas (TAU). Lapkričio 26 d. Marijampolės kolegijos ESDF iškilmių salėje jie surengė romansų ir sonetų vakarą „Meilę žėrinčią visą – kaip žvaigždę, aš prispaudžiu prie savo širdies“, kurį organizavo Marijampolės TAU muzikos fakulteto dekanė B. Pavalkienė.

Nuo lapkričio 23 d. iki gruodžio 4 d. Marijampolės apskrities švietimo centre veikė šio universiteto dailės fakulteto studentų darbų paroda. Šios parodos organizatorė dailės fakulteto L. Dereškienė.

Regioninis savaitės renginys vyko lapkričio 26 d. Marijampolės profesinio rengimo centre. Tai kūrybinė viktorina „Mokykis rūpintis savimi – kurk savo požiūrį!“, skirta Marijampolės ir Vilkaviškio regiono darbo rinkos profesinio mokymo dalyviams bei jų mokytojams. Šio renginio iniciatorė ir organizatorė Marijampolės profesinio rengimo centro ekonomikos ir verslo mokytoja metodininkė, verslo klubo „VEIK“ vadovė E. Lakickienė. Svarbiausia renginio idėja buvo skatinti kūrybišką suaugusiųjų mokymą/si, plėtoti socialinį dialogą, tobulinti verslumo įgūdžius,

didinti žmonių pasitikėjimą, žadinti vaizduotę, aktyvinti mokymosi visą gyvenimą motyvaciją.

Tikimasi, jog šios savaitės renginiai Lietuvoje ir mūsų regione paskatino keistis suaugusiosios visuomenės dalies požiūrį į mokymąsi iš tradicinio į kūrybišką, t.y. mokymo strategiją „*atkartok*“ keisti į strategiją „*sugalvok, konstruok, kurk savo požiūrį*“. Visa tai padėjo dar labiau susitelkti bendrai veiklai, kurti aiškesnę ateities švietimo viziją, kuri neįsivaizduojama be suaugusiųjų švietimo grandies, įvairias formalaus ir neformalaus suaugusiųjų švietimo institucija.

Dalia Stunžėnienė. Suaugusiųjų švietimo savaitė Utenos kolegijoje

Utenos kolegijoje, pažymint jubiliejinę Suaugusiųjų švietimo savaitę, vyko gausybė renginių. Vienas iš jų - regioninis seminaras „Nuo idėjos iki jos įgyvendinimo: kūrybiškumas, verslumas ir švietimas“. Jame dalyvavo suaugusiųjų švietėjai iš Utenos, Visagino, Zarasų ir Molėtų.

Man, kaip Suaugusiųjų švietimo savaitės koordinatorei Utenos regione, teko garbė pasveikinti seminaro dalyvius. Dėkodama uteniškiams už aktyvų dalyvavimą Savaitės judėjime, nuoširdžiai pasidžiaugiau, kad Suaugusiųjų švietimo savaitės renginius visuomet palaiko kolegijos vadovai, o auditorijų durys atsiveria miesto visuomenei. Kolegijos Strateginės plėtros skyriaus vedėja Aurelija Pelenienė susirinkusiems perdavė LSŠA valdybos sveikimą.

Pagrindinė seminaro pranešimų idėja – verslo plėtra ir užimtumo didinimas, kūrybiškai panaudojant gamtos išteklius, žmonių pomėgius. Pranešimą „Kūrybiškumas plėtojant netradicinius verslus“ pristatė Utenos kolegijos direktorius doc. dr. Gintautas Bužinskas. Kalbėdamas apie netradicinį verslą - komercinę medžioklę, direktorius pasiūlė kiek kitaip pažvelgti į nepanaudotas šio verslo galimybes Lietuvoje, medžioklės ir dvasingumo ryšį. Pranešėjas pateikė Pietų Afrikos Respublikos, Grenlandijos ir kt. šalių, kuriose pats lankėsi, pavyzdžių.

Utenos kolegijos lektorė Vaida Steponėnienė, respublikinio konkurso „Mano idėja Afrikai“ dalyvė, skaitė pranešimą „Vystomasis bendradarbiavimas - lanksčiai ir kūrybiškai“. Ji vaizdžiai pasidalijo išpūdžiais iš kelionės į Liberiją, pristatė tos šalies ekonominę, socialinę ir švietimo padėtį, papasakojo apie vystomojo bendradarbiavimo svarbą skurdžioms valstybėms. Faktas, kad 25 mokinukams aplankytose mokyklose tenka vienas vadovėlis, rodo, jog vien labdaros maistu ar rūbais tai šaliai nepakanka. Lektorė skaidrėmis iliustravo kitokį gyvenimą, kviesdama įsiziūrėti į Liberijos gyventojų nesenkantį kūrybiškumą, kai aplinkui tik skurdi butis, didelis neraštingumas ir nuolatinis ligų pavojus.

Pranešimą „Kūrybiškumas ieškant KITOKIŲ neformalaus suaugusiųjų mokymosi galimybių“ pristatė Utenos kolegijos Strateginės plėtros skyriaus vedėja Aurelija Pelenienė. Pranešėja papasakojo apie gerąją projektinę patirtį puoselėjant senjorų sveikatingumą, skatinant jų užimtumą.

Kad suaugusiųjų mokymo ir mokymosi sferoje yra daug neišnaudotų nišų, parodė UAB „Butero prekyba“ vadovės Violetos Buterlevičienės praktinis užsiėmimas „Kūrybinis verslo idėjos pristatymas“. Pati sukūrusi savo verslą, V. Buterlevičienė ieško naujų idėjų verslo plėtrai, įgyvendina idėjas realybėje ir mielai dalijasi patirtimi su kitais. Praktinio seminaro dalyviai dėkingi UAB „Butero prekyba“ vadovei, radusiai galimybių paremti seminarą priemonėmis, leidusioms įgyvendinti kūrybines mintis panaudojant dekupažo techniką. Atlikdami praktinę užduotį, dalyviai džiaugėsi atskleistomis naujomis kūrybinėmis galiomis.

Esu dėkinga visiems, kuo nors prisidėjusiems, kad Savaitė praeitų įdomiai ir sklandžiai: seminarų vedėjams, kursčiusiems kūrybiškumo ugnelę, miesto ir rajono bibliotekų darbuotojams, surengusiems temines leidinių parodas, organizacijų vadovams, įsileidusiems renginius po savo stogu, aktyviems renginių dalyviams ir dideliui būriui Utenos kolegijos bendradarbių, padėjusių nudirbti didelius ir mažus darbus.

Kūrybiškumo puoselėjimo konkurso projektai

Šių metų Suaugusiųjų švietimo savaitės Projektų konkursu buvo pateikta vienuolika projektų iš dešimties Lietuvos švietimo institucijų, muziejų bei nevyriausybinų neformalaus ugdymo organizacijų.

Komisijos nariai, kurie turėjo galimybę iš anksto susipažinti su konkursui pateiktais projektais, aptarė jų atitikimą konkurso sąlygoms ir kriterijams bei nūdienos aktualijoms. Jie pasidžiaugė, kad nemažai projektų organizatorių kaip tikslinę grupę pasirinko pagyvenusius žmones bei neįgaliuosius ir pasistengė projekto veikloje apjungti skirtingas kartas atstovaujančius žmones. Dauguma projektų pakankamai inovatyvūs, juose atsispindi sinergija tarp švietimo ir kultūros, tačiau sąlyčio taškų su verslu ar kontaktų su verslo įmonėmis labai mažai. Kelių projektų aprašymai gana abstraktūs, tad netgi, jei jų idėja yra ir gera, neįmanoma to įvertinti. Taip pat, kai kurių projektų aprašymuose neaiškiai apibrėžti projektų tikslai ir rezultatai.

Komisijos narių nuomonė dėl pirmųjų dviejų vietų skyrimo buvo labai panaši, tad išrinkti I-sios ir II-sios vietos laimėtojus buvo paprasta. Kad nustatyti III- iosios vietos laimėtoją dar kartą teko analizuoti ne vieną projektą, kad išsiaiškinti jų privalumus ir trūkumus. Tarp kandidatų trečiajai vietai laimėti buvo „Kurti gali kiekvienas“, Molėtai, „Kultūringas žmogus švari aplinka“, Telšiai, „Greitojo skaitymo paskaitėlės“, Vilnius, kuriems aukštas vietas buvo skyrę skirtingi komisijos nariai. Po ilgų diskusijų nuspręsta trečiąją vietą skirti Molėtų švietimo centro projektui. Pristatome pažymėtuosius projektus plačiau.

Sandra Vilimienė. Kiemas – mano kūrybinė erdvė

Nuo 1999 m. Panevėžyje esančios Nendrės g. 12-20 namų kieme puoselėjama graži aplinka: sodinami medžiai, gėlynai, dekoratyviniai krūmai, teritorijos reljefą pajvairina maži ir dideli akmenys, ir t.t. Vienoje iš laiptinių puikavosi Kalėdinė eglutė, papuošta vaikų darytais žaislais.

Visų šio kiemo akcijų, projektų, galerijos sumanytojas ir steigėjas, – Virginijus Benašas. Jis pakvietė kiemo bendruomenę - suaugusiuosius ir vaikus - prie galimybės gyventi daugiabutyje **kitaip**:

- Nesėdėkime – keiskimės!
- Daugiabutis turi privalumų: leidžia ugdyti bendruomenę, lavinti estetines gyventojų galimybes, vieni kitus pažindami, kiemo gyventojai patiria bendravimo džiaugsmą, yra didesnės laisvalaikio praleidimo galimybės.
- Butas – maža erdvė svajonėms įgyvendinti. Suaugusieji ir vaikai savarankiškai kuria, užpildo savo fizines kiemo erdves.
- Vaikai meta iššūkį suaugusiems!

Pradžia buvo nelengva – reikėjo, kad kaimynas patikėtų kaimynui, vaikas – visai svetimu žmogumi. Viešojoje erdvėje toks veiksmas netikėtas.

Tačiau norintys ir galintys kurti kiemo gyventojai – suaugusieji ir vaikai – greitai suprato, kad jų namai prasideda nuo kiemo gražios aplinkos. Vėliau darbas kieme iš pavienio peraugo į darbą grupėse – suaugusieji net pasidalino alpinariumo priežiūrą: kelios moterys prižiūrėjo po atskirą plotelį, ateidavo su savo pasiūlymais, idėjomis, saugojo tai, ką sukūrė.

Bendruomenėje vyksta akivaizdūs pokyčiai – vis daugiau matome šviesos, grožio, šypsenų, vis dažniau girdime kaimyno ištartą „labas“, bet viso to irgi reikėjo išmokti.

Veikla iš siauro kiemo plinta į laiptines, pildosi vaikų ir suaugusiųjų svajonės - jose organizuojamos parodos.

Ruduo. Trumpėja dienos, prailgsta vakarai, kieme mažėja veiklos. Virginijus išleido mūsų kiemo vaikus į savo namo rūšį. Galimybė ir noras kurti įgavo pagreitį ir nebegalėjo sustoti ... Ketverius metus čia virė Virginijaus ir kiemo vaikų darbas - ir rūsys tapo galerija.

2008 m. rugsėjo mėn. Nendrės g. 12-20 namų kieme vyko iškilmingas galerijos „Pamatai“ atidarymas. Rūsio sienas puošia vaikų freskos, bendro darbo kūriniai su tėveliais ir seneliais, bareljefai, instaliacijos ir V.Benašo fotografijos, kurias vienija vaikų

gyvenimo kieme tema. Galerija išdėstyta keturiomis pasaulio kryptimis, kiekvienai priskirta vis kita gamtos stichija: šiaurei – oras, pietums – ugnis, vakarams – vanduo, rytams – žemė. Pagal kiekvieną stichiją kruopščiai atrinktos ir nuotraukos: žemės koridoriuje fotografijose užfiksuoti vaikai su savo augintiniais, oro stichijai paskirtos galerijos sienos nukabintos į orą bent trumpam pakilusių vaikų atvaizdais. Vandens stichijoje – po kojomis “ teka“ mėlynais dažais nutapytas upelis, paslėpta aparatūra skleidžia jūros ošimo garsus. Sienoje įmontuota skalbyklė: viena kojine būgne, o kita – ant skalbinių virvelės primena, kad maža vandens stichijos dalelė yra suvaldyta žmogaus ir tarnauja jo kasdieninėje buityje. Vandens koridoriaus kampe glaudžiasi jau primiršto dizaino senovinės skalbiamosios mašinos cilindras. Vaikai aiškina vienaip, o tėvai sako – skalbiame “nešvarius“ pinigus arba „plaunam pinigus ir panaudojam galerijos reikalams“. Skalbyklė pavirto aukų dėžute. Vandens stichijos koridoriuje glaudžiasi ir socialinę auklėjamąją mintį turinti diržų kompozicija – „Sūrios vaikų ašaros“. Atėjusių į rūšį tėvų akis badantys diržai primins, kad tai – anaip tol ne geriausia priemonė auklėti savo atžalas. Svajonių jūroje įbetonuotas butelis su vaikų norais ir planais, kuo jie ketina tapti suaugę, kur norėtų nuvykti ar kokį daiktą turėti. Akvariume plaukioja spalvoto stiklo žuvys. Į dykumas mus nukelia iš plytų meistriškai pagaminti kaktusai ir vaikštantys kupranugariai. Kūrybos procesai vyksta visų akivaizdoje. Suaugę stebisi, mamos skalbia išteptus vaikų rūbelius ir tyliai jiems pavydi vaikystės...

Laki fantazija iš paprasčiausių dalykų gali sukurti stebuklą, o noras ir drąsa keičia mus - suaugusiuosius, o vaikus augins tikrais piliečiais. Tai nieko nekainuoja, reikia tik labai vieniems kitus mylėti...ir dar ilgai stengtis išlikti vaikais, juk ir suaugusiais tampama ne iškart...

Indrė Macijauskienė. Laikrodžių muziejaus išvažiuojamoji edukacija

Nuo 2008 m. Klaipėdos Laikrodžių muziejus plėtoja išvažiuojamąją edukaciją. Projekto tikslas – pristatyti unikalų laikrodžių muziejų tiems, kurie negali atvykti į uostamiestį ir patys

susipažinti su muziejaus ekspozicija ir laiko skaičiavimo istorija. Su specialiai neįgaliesiems parengta edukacine programa jau apklėmė Skuodo senelių globos, Gargždų socialinių paslaugų centro gyventojus, Laugalių pensionatą (Klaipėdos raj.), Klaipėdos aklųjų bibliotekoje. Suaugusiųjų švietimo savaitės metu vyksime į Klaipėdos m. globos namus.

Projekto idėja gimė dar 2003 m., Laikrodžių muziejuje surengus parodą akliesiems „Laiko skaičiavimo istorija“. Joje aklieji, silpnaregiai ir sveikieji lankytojai eksponatus galėjo liesti ir apžiūrėti rankomis. Kaip parodos tęsinys buvo pradėti edukaciniai užsiėmimai, specialiai pritaikyti neįgaliesiems – akliesiems, klausos ir judesio negalią turintiems vaikams ir suaugusiems. Mintis ekspoziciją „išvežti“ už muziejaus ribų kilo, muziejaus darbuotojams ant rankų nešant judesio negalią turinčius vaikus į antrąją ekspozicijos aukštą, nes muziejaus patalpos kol kas nepritaikytos tokiems lankytojams...

Taigi buvo sukurta virtuali programa, kurioje specialiai sukurtos virtualios programos dėka galima „vaikščioti“ po visas muziejaus sales, buvo nufotografuoti įdomiausi ir vertingiausi eksponatai, lankytojai supažindinami su pastato istorija. Atsivežame ir specialiai pagamintus saulės, vandens, ugnies laikrodžių modelius, kuriuos neįgalieji turi galimybę liesti, „apžiūrėti“ rankomis. Yra demonstruojamas ir tokių laikrodžių veikimas.

Globos namų gyventojai ir neįgalieji lieka labai patenkinti neakivaizdine ekskursija po Laikrodžių muziejų. Jie ne tik išvysta įspūdingiausių eksponatų nuotraukas, bet ir išgirsta daug įdomių dalykų apie pačias neįtikinamiausias laiko skaičiavimo priemones. O regintieji dar gali grožėtis ir dideliame ekrane rodomomis Laikrodžių muziejaus salių, pačių įspūdingiausių eksponatų skaidrėmis.

Išvažiuojamąją edukaciją vykdo dvi Laikrodžių muziejaus muziejininkės – Giedrė Kazonienė ir Indrė Macijauskienė.

Pats įdomiausias iš saulės laikrodžių – laikrodis-patranka, skelbiantis vidurdienį. Per atitinkamai sufokusuotą padidinamąjį stiklą saulės spindulys vidurdienį, kai šešėliai būna patys trumpiausi, uždega patrakėles paviršiuje pabertą paraką, ir patrakėlė iššauna, skelbdama vidurdienį.

Ypatingo susidomėjimo „ekskursantų“ tarpe sulaukia neįprastieji vandens laikrodžiai, kurie Lietuvoje nebuvo naudojami. Šie laikrodžiai plačiau buvo paplitę Pietų Europos bei Azijos šalyse. Vandens laikrodžiai – tai įvairios talpos indai pripildyti vandens. Vanduo iš jų išlašėdavo per tam tikrą laiko tarpą.

Netikėtai šią išvažiuojamąją edukacinę programą panaudojome ir kitoje aplinkoje. 2009 m. vasario mėn. dalyvavome „Pramogų banko“ organizuojamame „Bosų gildijos“ susirinkime. Verslo įmonių vadovų pokalbių ir diskusijų tema buvo „Laikrodžiai“. Taigi, Laikrodžių muziejaus ekspoziciją pristatėme netradiciškai, virtualia programa, bei vertingais eksponatais netradicinėje erdvėje. Tokia išvažiuojamoji programa verslo atstovų tarpe sulaukė didelio susidomėjimo, o muziejaus atstovai džiaugiasi galimybe pristatyti laiko skaičiavimo istoriją ir priemones – saulės, vandens, ugnies, smėlio, vertingus mechaninius laikrodžius, sulaukti naujų ir originalių bendradarbiavimo pasiūlymų.

Roma Žvinienė. Kurti gali kiekvienas

Projektas sujungė Molėtų rajono kelių kartų, įvairių socialinių sluoksnių žmones bendram mokymuisi, kūrybai, veiklai. Projekto metu dalyviai susipažino su keramikos, veltinio ir stiklo technologijomis praktiškai. Išmoko pasigaminti dirbinių minėtomis technikomis, darbus pateikė rajoninei parodai plačiai pasidalindami gerąja patirtimi.

Projekte dalyvavo 25-55 m. amžiaus žmonės.

Ypatingo dėmesio sulaukė pasiūlymas mokytis keramikos. Įdomi veikla įgalino sukurti mažesnės ir didesnės apimties darbus. Žmonės džiaugėsi pasigaminę vazes, lėkšteles, padėkliukus, dekoratyvines statulėles. Planavo kūrinius puošti ir gyvinti savo namus bei dovanoti kitiems.

Keramikos paslapčių buvo mokomasi Molėtų menų mokyklos dailės skyriuje, vadovaujant keramikai, tautodailininkei Linai Dieninei. Dalyviai mokėsi naudotis keramikos darbams skirtais įrankiais, išmoko paruošti molį, susipažino su įvairiais molio lipdymo būdais, dekoravimo pigmentais ir glazūromis. Įgijo vertingų įgūdžių lipdyti plokštuminius ir visatūrius keramikos

dirbinius, dekoruoti molio pigmentais ir glazūromis, išdegti dirbinius specialioje krosnyje.

Patraukli ir įdomi medžiaga - stiklas. Plačios jo technologinės galimybės: įvairūs funkcionalūs daiktai, interjero puošybos elementai. Dirbinių iš stiklo paslapčių mokė Alantos vidurinės mokyklos technologijų mokytojas V. Jakučionis. Dalyviai susipažino su stiklo savybėmis, išmoko pasigaminti paprastus stiklo dirbinius - paveikslėlius.

Veltinio vėlimas - etninės lietuvių kultūros dalis, kartais atrodo pamiršta, bet vėlgi naudojama ir taikoma. Veltinio technologinės galimybės plačios: veliami papuošalai, įvairūs funkcionalūs daiktai, interjero puošybos elementai. Pasiūlymas pabandyti mokytis veltinio technologijų taip pat sulaukė dėmesio. Užsiėmimus vedė R. Leonavičiūtė - profesionali dailininkė, Vilniaus dailės akademijos magistrė, menininkų grupės „Baltos kandys“ narė.

Projekto rezultatas labai konkretus - dalyviai išmoko molio, stiklo, vilnos apdirbimo technologijų, patyrė kūrybos džiaugsmą ir malonų bendravimą, dalijosi mintimis ir idėjomis, pasigamino įvairių darbelių. Kai kurių žmonių nuomone, tai gali būti rimto verslo pradžia. Projekte dalyvavo ir pedagogai, kurie patirtį perteikė jaunajai kartai, savo mokiniams.

Šio projekto rezultatai ir patirtis buvo apibendrinti rajoninėje kūrybinių darbų parodoje. 30 projekto dalyvių eksponavo darbus iš keramikos, stiklo, veltinio rajoninėje parodoje, kurią Molėtų švietimo centras tradiciškai rengia jau 10 metų, bendradarbiaudamas su Molėtų krašto muziejumi. Eksponuota apie 300 įvairia technika atliktų darbų. Tai spalvotosios keramikos, stiklo, vilnos, odos, popieriaus, medžio dirbiniai, taip pat mezginiai, nėriniai, juvelyrikos, dailės darbai. Parodoje darbus eksponavo ir kitų Molėtų švietimo centro projektų ir mokymų dalyviai.

Štai keletas parodos lankytojų atsiliepimų, geriausiai apibūdinančių pasiektus rezultatus.

Darbai labai įdomūs, kūrybiški, kelia didelį susidomėjimą ir žavesį.

Dėkojame už parodą, gražius darbus, unikalius kūrinius.

Dėkui tiems, kurie mažai šneka, bet tyliai kuria mažus stebuklus.

Dėkoju už grožį, svajones, kantrybę ir meilę menui.

Konkursui pateiktų projektų sąrašas

- *Kiemas – mano kūrybinė erdvė.* Panevėžio m. Nendrės g. 12-20 namų kiemo bendrija
- *Laikrodžių muziejaus išvažiuojamoji edukacija.* Klaipėdos Laikrodžių muziejus
- *Kurti gali kiekvienas.* Molėtų švietimo centras
- *Greitojo skaitymo paskaitėlės.* Asociacija „Intelektinio Kapitalo Ugdymas“
- *Bendrakultūrinės kompetencijos plėtotė, skatinant mokytojų pilietinę ir tautinę saviraišką.* Kauno pedagogų kvalifikacijos centras
- *Maironio lietuvių literatūros muziejaus paskaitų ir renginių ciklas Trečiojo amžiaus universiteto Menų fakulteto klausytojams.* Maironio lietuvių literatūros muziejus
- *Atrasti Europą per kalbą ir kultūrą naudojant IKT.* Vilniaus suaugusiųjų mokymo centras
- *Mokykimės gyventi aistringai.* Vilniaus suaugusiųjų mokymo centras
- Respublikinė akcija *Rink baterijas 2006.* Telšių suaugusiųjų vidurinė mokykla
- *Literatūrinis Sūduvos medis.* Marijampolės trečiojo amžiaus universitetas
- *Rodyk, ką moki.* Vilkaviškio „Aušros“ gimnazija

Metų andragogas 2009

Vidutė Ališauskaitė – Vilniaus darbo rinkos mokymo ir konsultavimo tarnybos psichologė Metų andragogo vardu apdovanota už naujų naujų andragoginių metodikų naudojimą ir kūrimą, darbą su žmonėmis, esančiais socialinėje atskirtyje bei žmonių gyvenimo kokybės gerinimą, pagalbą išgyvenantiems sunkius laikus.

Dangiras Kačinskas – Kėdainių suaugusiųjų mokymo centro direktorius Metų andragogo vardu apdovanotas už bendruomenės telkimą: mokant suaugusiuosius, padedant bendruomenės nariams gerinti gyvenimo kokybę, įgyti naujų kompetencijų, skatinant juos pačius ieškoti naujų galimybių dabartinėje gyvenimo realybėje.

Mokomės, skaitome, patiriame ir dalijamės

Politikos formavimo patariamąsios institucijos

Medžiagą parengė Arūnas Bėkšta

Medžiaga parengta ir pateikta Lietuvos Švietimo Tarybos 2008 kovo 23 dienos posėdžiui, kaip informacija apie įvairias patariamąsias institucijas Europoje. Lietuvos Švietimo taryba nuolat ieško, kaip tobulinti savo veiklos efektyvumą, todėl vienas iš Tarybos darbotvarkės klausimų buvo skirtas šiam klausimui.

Manau, kad ši informacija gali būti įdomi ir platesniam ratui žmonių, ypač savivaldybėms, kurios kuria įvairias konsultacines visuomeninestarybas: švietimo, kultūros, sporto ir pašias.

Sprendimų priėmimas tampa visudėtingesnis ir sudėtingesnis. Moksliniai ir technologiniai dalykai turi vis didesnę įtaką esminėms Vyriausybės funkcijoms. Dėl to auga mokslininkų ekspertizės poreikis. Skirtingose valstybėse veikia labai įvairios patariamąsios struktūros. Europos Komisijos užsakymu Mančesterio Universiteto mokslininkai atliko patariamųjų struktūrų analizę. Analizė² (Glynn, Cunningham, Flannagan, 2003, p.6)¹rodo, kad:

- Mokslinių patarimų reikšmė vyriausybės politikos formavimui didėja
- Patariamųjų struktūrų modeliai Europoje yra labai įvairūs. Pagrindiniai įvairovę lemiantys veiksniai yra kultūra ir nacionaliniai kontekstai.
- Kai kurios valstybės pastaraisiais metais reorganizavo mokslo ir technologijų patariamąsias struktūras.
- Nežiūrint didelės modelių įvairovės, tarp jų yra ir daug patariamųjų sistemų struktūros panašumų, kurie pasireiškia sistemų hierarhiškumu.

² Tyrėjai sukūrė duomenų bazę, kurioje yra pilni duomenys apie 231 patariamąją struktūrą ir daliniai dar apie 178 iš 15 ES narių ir dar 5 kandidačių valstybių (tyrimas atliktas iki 2004 ES išplėtimo).

- Didžiausi skirtumai pastebimi analizuojant patariamųjų struktūrų formalumo lygį ir jų institucionalizavimą
- Labai skiriasi Parlamentų vaidmuo.
- Svarbus faktorius, darantis įtaką nacionalinių patariamųjų struktūrų dydžiui ir jų veikimui, yra atvirumo, diskusijų ir socialinio įsipareigojimo kultūra.
- Jei laikomasi nuomonės, kad yra skirtumas tarp patarimo pateikimo *per se* ir politikos, tai akivaizdu, kad dauguma analizuotų patariamųjų struktūrų linkusios teikti rekomendacijas, o ne įsitraukti į rizikos faktorių vertinimą
- Patariamąsios sistemos dažnai labai priklauso nuo nacionalinių mokslo ir technologijų sistemos ir nuo analizuojamo objekto. Tai ypač ryškiai atsispindi patariamąsios struktūros formalizavimo lygyje.
- Skirtingose valstybėse laikomasi skirtingo požiūrio į skaidrumą ir atvirumą, tačiau pastebima tendencija, jog šiems dalykams skiriamas didesnis dėmesys.
- Kita tendencija, kuri gali būti skirtingo intensyvumo atskirose valstybėse ir labai priklauso nuo nacionalinio konteksto ir kultūros, yra įtakos grupių ir visuomenės apskritai, įtraukimas į patarimo procesą.

Mokslinis indėlis į sprendimų priėmimą gali ateiti iš skirtingų šaltinių ir gali būti panaudotas įvairiems tikslams. Pačioje vyriausybėje gali būti pakankama mokslinė kompetencija, tačiau vis daugiau naudojamosi išorės ekspertų patarimais. Išorės ekspertų pasitelkimas gali būti įvairių formų- gali būti užsakomi tyrimai, sukuriamos patariamąsios struktūros arba tariamasi su iškiliais srities mokslininkais.

Be to, kad galimi įvairūs patarimų šaltiniai, galima identifikuoti ir skirtingas patarimų funkcijas (Smith ir Halliwell, 1999.):

- Indėliai priimant sprendimus (tiek *ex ante*, tiek ir *ex post*) dėl lėšų skyrimo moksliniams tyrimams.
- Stebėsena, matavimas ir moksliniai bei techniniai vertinimai reikalingi nacionalinėms valstybinio reguliavimo institucijoms.
- Indėliai formuluojant nacionalines politikas ir paremiant tarptautines derybas bei prekybinius susitarimus.

- Mokslinės ir techninės rekomendacijos ministerijoms dėl sudėtingų, ilgalaikių nacionalinės svarbos dalykų.

Analizuojant mokslinio patarimo institucijas reikia mąstyti ne tik apie jų pačių veiklą, bet ir turėti omenyje ir politikos-mokslo sąsajas, t.y., kaip politikos formuotojai naudoja mokslą skirtingose valstybėse. Renn (1995, p. 150) identifikuoja keturis politikos formavimo „stilius“, kurie skirtingai naudoja mokslinę ekspertizę.

1 lentelė. Politikos formavimo stiliai ir mokslinės ekspertizės vaidmuo

Stilius	Apibūdinimas	Mokslinės ekspertizės vaidmuo
Įtraukiantis (Adversarial)	Atviras profesinei ir viešai kontrolei Poreikis moksliskai pagrįsti pasirinktą politiką. Aiškios procedūrų taisyklės. Orientuotas į įrodymų pateikimą.	Pagrindinis dėmesys moksliniams įrodymams ir pragmatiškam žinojimui. Patariamųjų institucijų integravimas pagal formalias taisykles (tinkamą procesą). Mažas dėmesys asmeniniams mokslininkų vertinimams. Priklauso nuo metodologinio objektyvumo.
Globėjiškas (Fiduciary, patronage)	Siauras „globėjų“ ratas. Nėra viešos kontrolės, bet yra viešas indėlis.	Pagrindinis dėmesys švietimui ir bazinei informacijai. Daug pasikliaujama

	<p>Procedūrų taisyklių paprastai nėra.</p> <p>Orientuotas į pasitikėjimo sistema kūrimą.</p>	<p>vietinė „ekspertize“.</p> <p>Remiasi biurokratijos našumu (efficiency).</p> <p>Priklauso nuo asmeninių santykių.</p>
Konsensualus (Consensual)	<p>Atviras „klubo“ nariams.</p> <p>Derybos už darų durų.</p> <p>Lanksčios procedūrų taisyklės.</p> <p>Orientuotas į „klubo“ narių solidarumą.</p>	<p>Pagrindinis dėmesys mokslinei reputacijai.</p> <p>Daug pasikliaujama ekspertiniu vertinimu (taip pat ir ne mokslininkų ekspertų).</p> <p>Svarbiausia pozityvus požiūris.</p> <p>Priklauso nuo socialinio statuso ir politinės pozicijos.</p>
Korporacinis (Corporatist)	<p>Atviras interesų grupėms ir ekspertams.</p> <p>Ribota vieša kontrolė bet aukštas matomumas (visibility).</p> <p>Griežtos procedūrų taisyklės šalia derybų stalo.</p> <p>Orientuotas į sprendimų priėmimo institucijos pasitikėjimo išsaugojimą</p>	<p>Pagrindinis dėmesys ekspertiniam vertinimui ir politiniam atsargumui (political prudence).</p> <p>Daug pasikliaujama eksperu nešališkumu.</p> <p>Integruojama derantis moksliskai nustatytose ribose.</p> <p>Priklauso nuo vyresnybinio statuso mokslinėje visuomenėje.</p>

Suprantama, kad šie stiliai gryna forma šalyje neegzistuoja, tačiau Renn teigia, kad skirtingos valstybės gali būti apibendrintai apibūdinamos naudojantis šiais stiliais. Pavyzdžiui, jis teigia, jog JAV sistemą galima vertinti kaip įtraukiančią, Japonų sistema yra labiau konsensuali, Šiaurės Europos valstybės labiau korporacinės, tuo tarpu Pietų Europos valstybės labiau globėjiškos (Renn, 1995, p.152). Be to, šie stiliai nėra stabilūs- laikui einant galima pastebėti, jog stilius keičiasi.

Šią klasifikaciją galima taikyti ir sprendimų priėmimo institucijų apibūdinimui valstybės viduje.

Sprendimų priėmimo struktūrų klasifikacijos kriterijai

Glynn ir kiti (Gleen, 2002) apibrėžia patariamąją struktūrą kaip „bet kuri struktūra, kuri paprašyta pateikia mokslinį patarimą valstybinei institucijai (vykdomajai ar įstatymų leidimo). Patarimo teikimas yra viena iš pagrindinių, bet nebūtinai vienintelė šių struktūrų funkcija. Patogumo dėlei struktūros skirstomos į du pagrindinius tipus: A ir B tipo struktūras.

A tipo struktūros yra tokios struktūros, kurių pagrindinė veikla yra patarimų davimas, ir kurios dažniausiai yra ekspertų grupės, kurios susitinka būtent patarimų davimui

B tipo struktūros yra tokios struktūros kaip institutai, agentūros ir pan., kurios užsiima analize bei tyrimais ir gali paprašytos (ar užsakytos) pateikti mokslinį patarimą.

Šiame tyrime daugiau kreipsime dėmesį į A tipo struktūras. Tolesne klasifikacija reikalinga tam, kad galėtume patariamąsias struktūras sugrupuoti į rūšis. Glynn, Flanagan ir Keenan (2001)ⁱⁱ pasiūlė grupę kriterijų, kurie buvo pagrindas jų kuriamai duomenų bazei apie mokslines patariamąsias struktūras.

2 lentelė. Patariamųjų struktūrų aspektai, į kuriuos kreiptas dėmesys, kuriant klasifikavimo schemą

Patarimo iniciatorius	Vyriausybės vadovas Atsakinga ministerija/vyriausybė institucija Įstatymų leidėjas Visuomenė Pati patarimoji struktūra
-----------------------	--

	Kitos patariamiosios struktūros
Statusas/pastovumas	Nustatyta įstatymais Nenustatyta įstatymais nuolat veikianti Laikina (<i>ad hoc</i>)
Veiklos apimtis	Grynai patarimoji Monitoringo vaidmuo su teise veikti, jei nesilaikoma nustatytų taisyklių Turi teisę išduoti licencijas Turi teisę nustatyti standartus Platesnės teisės aktų leidimo funkcijos
Vaidmuo	Rizikos įvertinimas Rizikos valdymas
Kompetencijos sritis	Nukreipta į specifinį rizikos faktorių Apima keletą srities dalykų Apima įvairias sritis ir įvairius dalykus Sritis neapibrėžta, patariama bet kuriuo klausimu
Konsultacijos	Remiasi tik narių ekspertize Gauna papildomos informacijos paklausdami išorės ekspertų Konsultacijos su platesniu ekspertų ratu Platesnės konsultacijos, galbūt įtraukiant įtakos grupes, visuomenę
Tyrimai	Analizuojama turima tyrimų medžiaga Gali užsakyti naujus tyrimus
Proceso atvirumas	Viešos ataskaitos Vieši kai kurie susirinkimai Vieši susirinkimai, protokolai, darbotvarkė ir kt.
Sudėtis	Moksliniai ekspertai Įtraukiami ekspertai iš kitų mokslinių disciplinų (pvz., teisininkai, etikos ekspertai) Įstatymų leidėjai Mišinys aukščiau išvardintų variantų

Whitelegg (2003), remdamasi šiais kriterijais pateikia savo klasifikacijos kriterijų variantą (3 lentelė).

3 lentelė. Whitelegg klasifikacinė sistema

Struktūra	Dydis: kiek narių sudaro patariamąją struktūrą?
	Narystė: kas įtraukiami, kaip jie parenkami, kokių pagrindų?
	Kompetencijos: kokias kvalifikacijas turi nariai, kokios mokslinės disciplinos ir nemokslinė ekspertizė naudojama?
	Sekretoriatas: kur sekretoriatas įsikūręs, kiek turi darbuotojų, kiek jis nepriklausomas nuo politikos formavimo?
	Teisinis statusas: kokia teisinė bazė ir kiek pastovi struktūra
Veikla	Biudžetas: ar turi savarankišką biudžetą ir ar tai yra fiksuota suma?
	Apimtis: kiek plati sritis, kurią apima patarimoji struktūra?
	Patarimo pateikimas: kokia forma pateikiamas patarimas?
	Politikos formuotojų įtraukimas: ar politikos formuotojai įtraukiami į klausimų svarstymus?
	Reakcija: ar iš politikos formuotojų reikalaujama reakcijos apie pateiktą patarimą?
	Ar patarimoji struktūra gali pati pasirinkti analizuojama dalyką, ar ji tik reaguoja į užklausimą?
	Komunikavimas: kaip patarimosios struktūros komunikuoja savo sprendimus su platesne visuomene?
	Konfidencialumas ir interesų konfliktai
	Įtaka ir įvertinimas: ar vertinama, kaip patarimoji struktūra veikia, ir kokia yra jos įtaka politikos formulavimui?

Glynn, Cunningham ir Flanagan (2003, p.20) galutinėje ataskaitoje Europos Komisijos Mokslo Generaliniam Direktoratui pateikė tokią duomenų bazės struktūrą (4 lentelė).

4 lentelė. Duomenų bazės struktūra informacijai apie mokslines patariamąsias struktūras rinkti

Sekretoriatas	Ar struktūra jį turi? Jei tai, koks jo vaidmuo? Kiek jis kainuoja?
Patariamųjų struktūrų narystė	Kiek narių turi patarimoji struktūra, kokia jų kompetencija (backgrounds)?
Darbo apimtis	Ar struktūra susitelkia ties labai specifiniais klausimais, ar dirba su įvairiais dalykais platesnėje srityje? Ką struktūra daro, kai rengia patarimus arba užsiima kita veikla?
Biudžetas	Kokį biudžetą turi patarimoji struktūra? Kam pinigai naudojami?
Nepriklausomumas	Kaip parenkami nariai? Ar patarimoji struktūra gali pasirinkti, kokius klausimus nagrinėti? Kiek plačiai ji paskleidžia savo patarimą? Ar jos diskutuoja su tomis struktūromis, kurios prašė patarimo?
Skaidrumas	Ar nariai turi deklaruoti savo potencialius interesų konfliktus? Ar yra nustatyti konfidencialumo reikalavimai? Kokią informaciją struktūra publikuoja?
Patarimo kūrimas ir pateikimas	Kokie informacijos šaltiniai naudojami patarimui suformuluoti? Kaip šios struktūros veikia? Kaip pateikiamas patarimas? Kokio pobūdžio (kokių rūšių) patarimai pateikiami?
Struktūros ir jos patarimų įtakos vertinimas	Ar patarimosios struktūros veikla kaip nors vertinama? Ar yra kokia nors pastebima teikiamų patarimų įtaka?
Struktūros permainos	Ar per paskutinius metus struktūroje įvyko kokios nors permainos?

Duomenys buvo renkami analizuojant dokumentus, tinklapius, tiesioginiuose susitikimuose su struktūrų nariais. Buvo atsisakyta siūsti klausimyną patariamųjų struktūrų nariams, bijant, kad jie skirtingai interpretuos klausimus, todėl būtų sunku juos palyginti.

Trumpai apžvelgsime tyrimo rezultatus.

Patariamųjų struktūrų statusas

4 lentelė. Patariamųjų struktūrų statusas

Valstybė	Neįstatyminė Laikina (apibrėžtam laikotarpiui)	Neįstatyminė Nuolatinė	Įsteigta įstatymu, Laikina (apibrėžtam laikotarpiui)	Įsteigta įstatymu, Nuolatinė
Airija	1	1		4
Austrija			1	14
Belgija			1	5
Čekijos Respublika		1		8
Danija		2		20
Didžioji Britanija		11		5
ES	6	1	10	4
Graikija			1	10
Ispanija				15
Italija			4	14
Kipras				4
Liuksemburg as				
Nyderlandai			4	8
Portugalija				10
Prancūzija				8
Slovakija	2	3		4
Slovėnija	1	1	2	5
Suomija		4		11
Švedija		9		10
Vengrija			3	17
Vokietija		2	2	8
Iš viso:	10	35	28	184

Lentelė (Glynn, Cunningham ir Flannagan, 2003, p.68), rodo, kad dauguma mokslinių patariamųjų struktūrų yra įsteigtos remiantis įstatymais. Tik Švedijoje ir Didžiojoje

Britanijoje ši taisyklė netinka. Ten didelį vaidmenį vaidina neįstatyminės nuolatinės patariamąsios struktūros.

Sekretoriatas

Tyrimas rodo, kad 124 A tipo patariamąsios struktūros turi sekretorius, ir tik 9- ne (Glynn, Cunningham ir Flannagan, 2003, p.68), autoriai pastebi, kad daugelio patariamųjų struktūrų sekretoriatai suteikia ministerija (pvz., Italija, Didžioji Britanija, Švedija, Suomija). Kitais atvejais (pvz., Vokietija) sekretoriatas atskirtas nuo ministerijos. Deja, autoriai statistikos šiuo klausimu nepateikia. Sekretoriato veikla dažnai išeina už administracinės paramos teikimo ribų. Kaip rodo 5 lentelė, 89 patariamųjų struktūrų remiasi sekretoriato parengiamuoju darbu (Glynn, Cunningham ir Flannagan, 2003, p.69).

5 lentelė. Informacijos šaltiniai patarimui suformuluoti

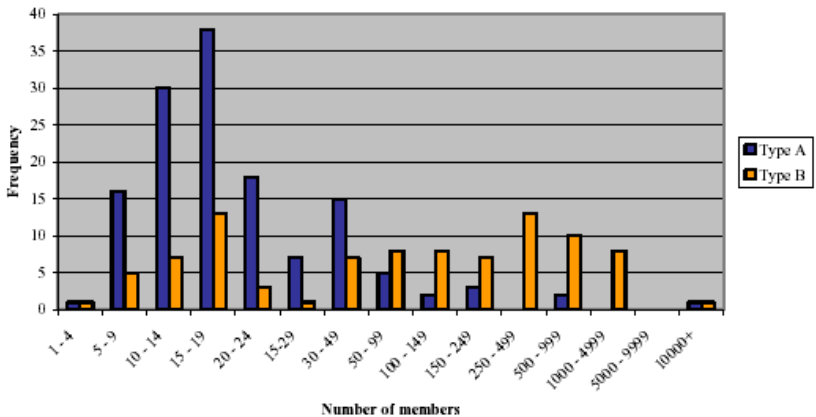
Informacijos šaltiniai	Taip	Dažnai	Retai
Pačių narių ekspertizė	128	111	4
Literatūros apžvalga	95	73	13
Konsultacijos su vietiniais išoriniais ekspertais	95	37	35
Konsultacijos su tarptautiniais išoriniais ekspertais	65	24	37
Konsultacijos su visuomene	37	11	21
Parengiamasis sekretoriato darbas	84	69	12
Patariamoji struktūra atlieka savo tyrimą	28	10	10
Užsako naują tyrimą	33	16	12
Kreipiasi į kitą patariamąją struktūrą šalies viduje	39	10	24
Kreipiasi į kitą patariamąją struktūrą užsienyje	24	7	13
Kreipiasi į tarptautines organizacijas	31	9	17
Kita	39	16	23

Pagrindiniai informacijos šaltiniai yra patys ekspertai, literatūros apžvalgos, konsultacijos su vietiniais išoriniais ekspertais ir sekretoriato parengiamasis darbas.

Nariai

Daugiausiai apklaustų patariamųjų struktūrų turėjo narių skaičių tarp 5 ir 30. Dominuoja struktūros, turinčios 10-20 narių (Glynn, Cunningham ir Flannagan, 2003, p.70).

1 pav. Patariamųjų struktūrų narių skaičius

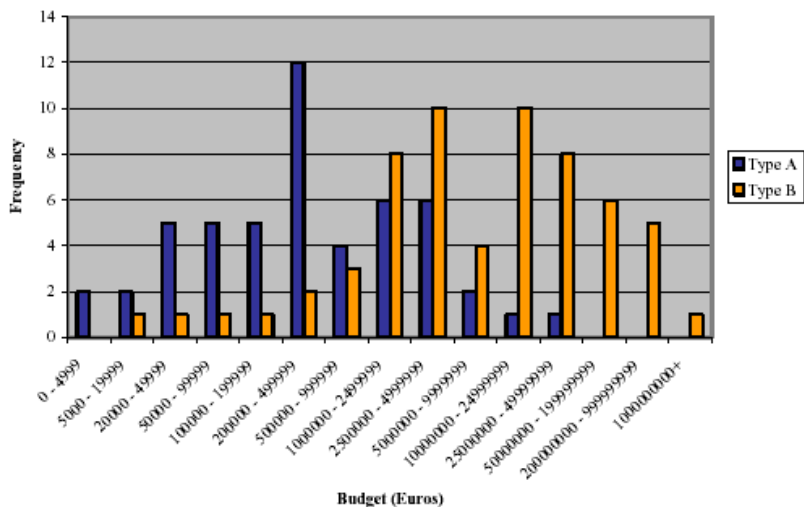

Biudžetas

Glynn, Cunningham ir Flannagan (2003, p.72) pastebi, kad informaciją apie biudžetą gauti yra labai sunku. Pagrindinė problema yra ta, kad patariamąsios struktūros ir jų sekretoriatai yra glaudžiai susiję su ministerijomis ir dėl šios priežasties yra sunku identifikuoti kiek lėšų skiriama būtent joms ir kaip šie pinigai panaudojami.

Tais atvejais, kai sekretoriatai yra atskirti nuo ministerijų tai padaryti lengviau. Matyti, kad tokių struktūrų biudžetai dažniausiai yra tarp 200 tūkst. ir 500 tūkst. Eurų.

2 pav. Mokslinių patariamųjų struktūrų biudžetai

6 lentelė. Išlaidų struktūra

Išlaidos	Struktūrų skaičius
Išlaidos įdarbinti nuolatiniams nariams	19
Išlaidos įdarbinti nuolatiniams nariams puse etato	27
Narių išlaidų padengimas	75
Tyrimų užsakymai	23
Kitos	22

Lentelės skaičiai rodo, kaip sunku gauti informaciją apie biudžetą (atsako nedidelis struktūrų skaičius). Tačiau iš turimų duomenų galima teigti, kad daugiausiai lėšos naudojamos narių išlaidų padengimui.

7 lentelė. Mokslinių patariamųjų struktūrų veikla

Veikla	Taip	Daugiau	Mažiau
Tyrimų atlikimas	22	10	7
Tyrimų finansavimas	19	6	10
Duomenų apie esamą būklę atnaujinimas	72	55	16
Švietimas ir mokymas	27	10	15
Standartų nustatymas	21	15	3
Reguliavimas	25	15	7
Licencijavimas	9	5	2
Etikos priežiūra	27	16	10
Visuomenės suvokimo didinimas	62	39	19
Kita	20	9	4

Matyti, kad pagrindinė mokslinių patariamųjų struktūrų veikla nukreipta į duomenų apie esamą būklę atnaujinimą ir visuomenės suvokimo didinimą.

Nepriklausomumas

Patariamąsios struktūros nepriklausomumui apibūdinti reikia pasirinkti tam tikrus aspektus. Vienas iš aspektų yra jau minėtas patariamąsios struktūros institucinė padėtis. Tyrimas rodo, kad dauguma patariamųjų struktūrų yra įsteigtos ministerijų ir funkcionuoja jose, dažniausiai atsiskaito ministrui ir jų sekretoriato funkciją atlieka ministerijos padaliniai. Galima daryti prielaidą, kad patariamąsios struktūros, kurios yra atskirtos nuo ministerijų, yra mažiau priklausomos.

Daugelyje atvejų nariai yra skiriami, o ne renkami. Tačiau, ar renkami nariai užtikrina didesnę nepriklausomumą? Autoriai linkę laikyti, kad nepriklausomumą labiau gali užtikrinti skaidri skyrimo procedūra ir patariamųjų struktūrų veiklos reglamentų buvimas.

Kitas rodiklis, rodantis, ar struktūra yra nepriklausoma, yra tai, ar patiriamoji struktūra turi teisę pati rinktis analizavimo objektus, ar ji tik reaguoja į ministerijos užsakymą.

Ketvirtas aspektas- ar patarimams pateikiama galutinė rezultata, ar dėl jo yra diskutuojama su sprendimų priėmėjais. Galima argumentuoti, kad galutinio patarimo pateikimas be diskusijos su sprendimą priimančia institucija turėtų užtikrinti didesnę patarimo nepriklausomumą. Tačiau, ar diskusija gali turėti neigiamą poveikį, labai priklauso nuo sąveikos tarp patarėjų ir sprendimų priėmėjų prigimties. Visiškai galimos situacijos, kai diskusija su sprendimų priėmėjais gali padaryti patarimą labiau pritaikomą.

Skaidrumas

Vienas iš skaidrumo rodiklių yra patarimų publikavimas, o ne tik pateikimas užsakovui. Tai užkerta kelią sprendimų priėmimo institucijai paslėpti nepageidautiną rekomendaciją.

Dažniausiai naudojami viešinio šaltiniai yra žiniasklaida, informaciniai bukletai, akademiniai žurnalai, tinklapiai.

Kita priemonė skaidrumui užtikrinti yra veiklos reglamentai, kurie apibrėžia tam tikras elgesio taisykles ir leidžia identifikuoti nukrypimus nuo priimtino elgesio. Didžiosios Britanijos Mokslo ir technologijų ministerija 2001 m. sukūrė mokslinių patariamųjų struktūrų veiklos reglamentą (Code of Practice, 2001)ⁱⁱⁱ, kuriuo naudojasi dauguma patariamųjų struktūrų.

Galima tikėtis, kad galimo interesų konflikto deklaravimas turėtų padidinti skaidrumą, tačiau tyrimas rodo, kad daugiau kaip pusė patariamųjų struktūrų to nereikalauja. Tik Čekijos Respublikos, Danijos, Švedijos ir Didžiosios Britanijos atvejais dauguma patariamųjų struktūrų reikalauja deklaruoti galimus interesų konfliktus. Didžiojoje Britanijoje to reikalaujama praktiškai visose patariamose struktūrose, be to ši informacija yra vieša (Glynn, Cunningham ir Flannagan, 2003, p.78).

Svarbus skaidrumo aspektas yra informacijos prieinamumas.

8 lentelė. Informacijos prieinamumas

Informacija	Konfidenciali	Prieinama pareikalavus	Publikuojama	Tinkla-pyje
Veiklos sritis	1	29	51	81
Patarimų ataskaitos	13	23	52	65
Veiklos ataskaitos (pvz., metinės ataskaitos)	7	22	17	23
Darbotvarkės	32	42	10	25
Protokolai	42	35	11	32

Paskutinis rodiklis, rodantis skaidrumą yra susirinkimų viešumas. Paaiškėjo, kad daugiausiai susirinkimai yra uždari. Tik 23 struktūros pranešė, kad jų posėdžiai yra atviri ir 97, kad uždari (Glynn, Cunningham ir Flannagan, 2003, p.79).

ⁱ Steven Glynn, Paul Cunningham and Kieron Flanagan. Typifying Scientific Advisory Structures and Scientific Advice Production Methodologies (TSAS). Final Report. Prepared for Directorate-General Research, European Commission, December 2003.

ⁱⁱ Steven Glynn, Kieron Flanagan, Michael Keenan. The Use and Limitations of Classifying Scientific Advice Arrangements, Press, Manchester University, 2001.

ⁱⁱⁱ Code of Practice for Scientific Advisory Committees, 2007.